БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 154 (5046)
Среда
Июлиин
31
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Манай республикада үбһэ хуряалга тон муугаар ябажа байна. Июлиин 25-ай мэдээгээр үбһэ сабшалгын түсэб гектараар арай гэжэ 17,7 процент, силосовани хэлгэ миил 21,6 процент дүүргэгдээд байна. Иимэ байдалые ябабашье тэсэжэ болохогүй. Үбһэ хуряалгадахи гээгдэлые дары усадхажа, тогтоогдоһон түсэбүүдые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын тулада августын 3-һаа 18 хүртэр хоёр неделиин ударна декада соносхогдобо. Энэ декада соо бии бүхы хүсөөрөө хүдэлмэрилжэ үбһэ, силос ба набшаһа намаа абалгын түсэбүүдые эрхэ бэшэ үлүүлэн дүүргэхэ ёһотойбди.

ЗООТЕХНИЧЕСКЭ БАРИЛГА ҮРГЭНӨӨР ЭРХИЛХЭ

Малай үбэлжэлгэдэ эрхим һайнаар бэлэдхэлгэ хадаа социалистическа малажал хүгжөөхын түлөө тэмсэлэй эгээн шухала ба харюусалгатай үе мүн. Үбэлэй шэрүүн хүйтэндэ үбһэ тэжээлһээ гадна, һайнаар баригдаһан дулаан байранууд адууһа мал үсхэбэрилгэдэ шиидхэхы үүргэ ээзэлнэ.

Манай республикын колхозууд типовой ба хахад типовой малай байрануудые бариха бүхы аргаболомжотой байна. Тиин, түрүү колхозууд жэлһээ жэл бүридэ шэнэ шэнэ барилгануудые барижа, адуу малаа дулаан ба садхаланаар үбэлжүүлнэ.

Мүнөө жэлдэ республикын колхозуудта 200 шэнэ барилга хэгдэхэ юм. Энэ тоодо: мориной 128 байра, унагадай 25 байра, тугалай 11 байра ба хурьга эшэгэдэй 36 байра. Энэ шухала хүдэлмэри хадаа бүхы колхозуудаар үндэр темпэтэйгээр ябуулагданагүй. Зүгөөр, зарим түрүү колхозуудта шэнэ барилгануудые хэхэ хүдэлмэри муу бэшээр ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, Зэдын аймагай „Социализм" ба Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозууд эбэртэ малай байха типовой барилгануудые хэжэ байна. Мүн Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз хурьгадай байра барижа эхилээ. Кировэй нэрэмжэтэ колхоз адуу моридой байра шэнээр барижа байха юм.

Иволгын аймагай „Авангард" ба „Майн I" колхозуудта залуу малай үбэлжэхэ гэр байранууд түхеэрэгдэнэ. Гэбэшье, Заиграйн, Хэжэнгын, Бичурын аймагуудай колхозуудаар зоотехническэ барилганууд тон хангалтагүйгөөр хэгдэнэ. Тарбагатайн аймагта энэ хүдэлмэри илангаяа хангалтагүй. БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор, Тарбагатайн аймагай колхозууд 8 типовой барилга хэхэ байһан юм. Теэд, энэ шухала хүдэлмэриие эхилһэн колхоз эндэ байхагүй. Ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет болбол Министрнүүдэй Соведэй энэ тогтоолые өөрынгөө заседани дээрэ зүбшэн хэлсэхэһээ байтагай, зоотехническэ барилга хэхэ колхозуудта тус тогтоолые хүргөөгүй байгаа.

Манай республикын колхозуудаар адуу малай байха типовой ба хахад типовой байранууд ехэ олон бии. Гэхэ зуура, иигэжэ хэдэн жэлэй туршада бии болгоһон үнэтэ фонд хадаа тэрээндэ эзэн бусаар хандадаг дээрэһээ, үмэхиржэ гутажа байһан ушарнууд бии. Илангаяа адуунай байранууд олонхи колхозуудаар һандаргагдаад байна. Тарбагатайн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой эбэртэ малай байра хэдэн жэлдэ заһабарилагдаагүй дээрэһээ, үмэхиржэ гутаа. Кударын аймагай „Красный Октябрь" колхозой тугалай байра оройлогдоогүй дээрэһээ үмэхиржэ байна. Тус аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой адуу мориной байха 2 типовой байрын барилга хэдэн жэл соо дүүргэгдөөгүй үмэхиржэ хэбтэнэ. Теэд, энэ колхозой адуу морид үбэлэй хүйтэндэ бүхэли сүүдхэ соо шэшэрэлдэжэ байдаг юм. Сэлэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз хэдэн жэлэй туршада адуу моридойнгоо байха байра дүүргэжэ шадаагүй дээрэһээнь, энэ барилгын дэргэдэ бүхэли үбэлдөө адуу моридынь хүл дээрээ тохигоножо байдаг. Иимэ тэсэшэгүй баримтанууд бусадшье аймагуудай колхозуудаар үзэгдэнэ.

Дээрэ хэлэгдэһэн баримтанууд хадаа олонхи аймагуудай ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө адуу малай үбэлжэлгэдэ хайша хэрэгээр хандадагые эли тодоор харуулна. Эгээл иимэһээ республикын колхозуудаар адуу малай гээлтэ хоролтодо орохо ябадал жэлһээ жэл бүхэндэ үзэгдэнэ гэжэ тобшолол хэхэдэ алдуу болохогүй байна. Адуу малаа дулаан байраар хангажа шадаагүй колхозуудта малай тураха ба үхэхэ ябадалнууд олоор үзэгдэдэг байна. Тиимэһээ адуу малдаа дүүрэн хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэһээ гадна, дулаан байраар хангаха ёһотойбди.

Мүнөө жэлдэ малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ ябадалда бүхы анхаралаа табиха гээшэ хүтэлбэрилэгшэд бүхэнэй арюун уялга мүн. Малай үбэлжэлгые эмхидхэхэ ба үнгэргэхэ талаар нёдондо байһан алдуу эндүүһээ һургаал абажа, энэ алдуу эндүүнүүдые усадхаха тушаа колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд бүхэн хэмжээ абаха үүргэтэй. Адуу малай байха шэнэ барилгануудые хэхэтэеэ хамта, хуушарһан байрануудые заһабарилха хүдэлмэридэ бүхы малшадые хабаалуулха тушаа партийна, советскэ ба газартаряалангай органуудай хүтэлбэрилэгшэд хэмжээ ябуулганнуудые абаха үүргэтэй.

Зоотехническэ барилга хэхэ мүнөө жэлэй түсэб колхоз бүхэндэ заатагүй дүүргэгдэхэһээ гадна, хуушан байрануудые һэльбэн заһабарилха тон шухала. Хэрбээ колхоз бүхэндэ барилгын бригаданууд эмхидхэгдээгүй байгаа һаань, тэрээниие энэ гэһээр байгуулха колхозууд бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй түрүүшын уялга болоно. Тиибэ ябабашье, зарим колхозууд барилгын бригадануудые мүнөө хүртэр эмхидхээгүй байха юм. Жэшээнь, Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз оройдоо 4 хүнһөө бүридэһэн барилгын бригала эмхидхэһэн байна. Тэдэнэрэй олонхинь модошо дарханай мэргэжэлгүй байһан дээрэһээ, зоотехническэ барилга энэ колхоздо тон хангалтагүйгөөр ябана.

Тэрээнһээ гадна, барилгын бригадануудай хэхэ хүдэлмэриин график зохёохо, колхозойнгоо доторой ресурсые эмхидхэжэ, барилгын модо, шабар, һургааг гэхэ мэтые нютаг дээрээ олохо зайлашагүй. Энэ хадаа зоотехническэ барилгын үнэ сэнгые нилээдгүй доошонь оруулха байна. Тэрээнтэй хамта, адуу малай хуушан байрануудые заһабарилха хүдэлмэриие үндэр темпэтэйгээр ябуулха шухала. Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл хэхэ саг үшөө ерээдүй гэжэ һанадаг хүтэлбэрилэгшэд ехэхэн алдуу хэнэ гээшэ. Тиимэһээ колхоз бүхэндэ тусгаар комисси бии болгожо, тэрээгээр дамжуулан хэгдэхэ хүдэлмэриин хэмжээ гаргаха ба тэрэ барилгын дүүрэмсээр мүн лэ энэ комисси тушаажа абаха байна.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Областной Комитет болбол зоотехническэ барилгые түргэнөөр ябуулха тушаа малажалай органуудта нэгэнтэ бэшэ заабаринуудые үгэһэн байгаа. Гэбэшье энэ шухала заабаринуудые тон хангалтагүйгөөр бэелүүлжэ байдаг аймагуудай партийна, советскэ ба малажалай органууд олон бии. Жэшээлхэдэ, БМАССР-эй малажалай Министерствын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд хадаа энэ шухала асуудал тушаа анхарал оролдолгоёо тон багаар табина. Тус Министерствын олонхи хүдэлмэрилэгшэд малай үбэлжэлгын тухай мэдэхэгүй байха юм. Энэ саашадаа хэрзэргэ тэсэмээр гээшэб?

Мүнөө үбһэ хуряаха, силос дараха ба набша намаа түүжэ силосовалха хүдэлмэри республикын колхозуудаар түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Ушар иимэһээ аймагай партийна, советскэ ба малажалай органуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол энэ хүдэлмэриие эмхитэйгээр ябуулхаһаа гадна, малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл хэхэ ябадалые энэ гэһээр үргэн далайсатайгаар ябуулха үүргэтэй. Түбхын түрүүндэ, адуу малай байрануудые заһабарилха ба шэнээр бариха хүдэлмэридэ дүй дүршэлтэй модошо дархашуулые табижа, тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёһотой.

Үдэжэ байһан адуу малаа садхалан ба дулаан үбэлжэлгөөр хангаха гээшэ колхозник бүхэнэй, түбхын түрүүндэ, малшан бүхэнэй арюун уялга мүн.

Советско-Чехословацка коммюнике

Июлиин 20-до Премьер-Министр Клемент Готвальд, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Ян Масарик ба Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын Статс-секретарь доктор Клементис гэгшэдээр толгойлуулһан Чехословацка правительственна делегаци Москвада ерэһэн байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ И. В. Сталин, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотов, Гадаадын Худалдаа-наймаанай Министр А. И. Микоян, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрэй орлогшо А. Я. Вышинский гэгшэдтэй Чехословацка правительственна делегациин хэһэн зүблөөнүүд дээрэ хэдэн асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн ба тэрээнтэй нэгэн хамта тус асуудалнууд советскэ ба чехословацка экспортнүүдээр зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Хэлсээнүүд июлиин 25-да дүүрэбэ. Чехословацка правительственна делегаци болбол амгалан тайбанай конференцитэй дашарамдуулан, илангаяа Венгритэй амгалан тайбанай договор баталха тушаа өөһэдынгөө дурадхалнуудые тобшоор соносхоһон байна. Чехословацка делегациин дурадхалнууд советскэ правительствын зүбшөөрэлые олоһон байна.

Тэрэшэлэн дайн сэрэгтэ хамтаран ажаллаха тухай чехословацко-советскэ договорнуудһаа дайнай дүүрээд байхада гараһан асуудалнууд шиидхэбэрилэгдэһэн байна. Советскэ Союз болбол чехословацка армиие кредидэй ёһоор хангахые Чехословакида зүбшөөрэлөө үгэһэн байна.

Трофейнэ зөөри тухай чехословацко-советскэ договорой ёһоор СССР-эй хубиин боложо орохо ёһотой байһан немецүүдээр дайнай үедэ баригдаһан Мост городтохи ехэ химическэ—мүнөө Сталинай нэрэмжэтэ заводые Чехословакида үлэһэн немецкэ заводуудай бусад машинануудта адли түлбэригүйгөөр Чехословакиин зөөри болгожо үгэхэ гэжэ Советскэ Союз шиидхэбэри абаһан байна.

Һүүлээрынь хилын саана, советскэ эзэмдэлгын зононуудта байгаа чехословацка зөөритэй холболдуулагдаһан хэдэн асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Советскэ правительство болбол национальностиин илгаагүйгөөр чехословацка физическэ гү, али юридическэ нюурнуудай зөөриие чехословацка зөөри гэжэ тоолоно гэһэн хэлсээн дүүрэн түйлагдаһан байна.

Саашанхи хэлсээнүүд соо, сагзуурын худалдаа-наймаанай договорые удаан болзортой договороор һэлгэхэ ба тэрээн соонь Чехословакиин ажахын хоер жэлэй түсэбтэй дашарамдуулан хэрэглэхэ эрилтэнүүдые хараалхые шухала байһаниие хоер талаһаа зүбшөөрэлсэһэн байна.

Мүн тэрэшэлэн агаарай зам-харилсаа байгуулха тухай хэлсээндэ гар табигдаһан ба түмэр замай харилсаа тухай хэлсээн һаяар гар табилгада бэлэдхэгдэһэн байна.

Хэлсээн болбол үнэн сэдьхэлэй хани барисаанай ба нягта холбоогой оршон байдалда үнгэрбэ.

Г-н Клемент Готвальдаар толгойлуулһан Чехословацка правительственна делегаци Москваһаа мордобо

Июлиин 26-да Чехословацка Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ г-н Клемент Готвальд, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын Статс-секретарь г-н Я. Клементис ба бусад Москваһаа мордобод.

Центральна аэродром дээрэ мордогшодые СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын орлогшо А. Я. Вышинский, Моссоведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. А. Парфенов, СССР-эй МИД-эй коллегиин член А. И. Павлов, СССР-эй МИД-эй протокольно таһагые даагша Ф. Ф. Молочков, Москва городой комендантын үүргые гүйсэдхэгшэ полковник Н. В. Гребенщиков гэгшэд үдэшэбэ.

Тэрэшэлэн, Чехословакиин хэрэгүүдэй сагзуурын этигэмжэтэ г-н Кашпарек түрүүтэй Москвада байгаа Чехословацка Республикын посольствын членүүд ба Москвада байгаа посольствонууд ба миссинүүдэй зарим толгойлогшод мордогшодые үдэшэлсэбэ.

Үдэшэлгэ дээрэ хүндэтэ харуул жагсаагдаһан ба Чехословацка Республикын ба СССР-эй гимнүүдые татаһан байна.

Аэродром чехословацка ба советскэ тугуудаар шэмэглэгдэһэн байгаа.

Уһан-Сэрэгэй Флодой үдэрые Москвада һайндэрлэлгэдэ Горькиин нэрэмжэтэ культурын ба амаралтын Центральна паркын Ногоон театр соо болоһон баярай вечер

Июлиин 27-до Ногоон театр соо ажалшадай депутадуудай Московско Соведэй ба ВКП(б)-гэй Московско городской комитедэй Уһан-Сэрэгэй Флодой үдэртэ зорюулагдаһан баярай заседани болобо. Тэндэ 15.000 шахуу хүнүүд байлсаба.

Ногоон театрын сценэ гоеор шэмэгдэнхэй: тэрэнэй центртэ Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр И. В. Сталинай портрет табигданхай байба.

Нэрьемэ, үни удаан зогсошогүй альга ташалгаар хүндэтэ Президиумдэ ВКП(б) гэй ЦК-гэй Политбюро И. В. Сталин түрүүтэй һунгагдаба.

Президиумдэ—СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Министрын орлогшо армиин генерал Н. А. Булганин, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Министрын орлогшо ба уһан сэрэгэй хүсэнүүдые Главнокомандалагша флодой адмирал И. Г. Кузнецов, Моссоведэй түрүүлэгшэ Г. М. Попов, Советскэ Союзай Маршал С. М. Буденный, артиллериин главна Маршал Н. Н. Воронов, авиациин Маршал С. Ф. Жаворонков, Советскэ Союзай хоердахин Герой, бронетанкова сэрэгүүдэй Маршал П. С. Рыбалко, флодой адмирал И. С. Исаков, адмирал Л. М. Галлер, ВКП(б)-гэй МГК-гэй секретарьнууд нүхэд Н. Н. Данилов, В. К. Павлюков, Н. П. Фирюбин, ВКП(б)-гэй Московско Комитедэй секретарь Б. Н. Черноусов, вице-адмирал Н. М. Кулаков, СССР-эй арми ба флодой адмиралнууд ба генералнууд. Заседанида байлсагшадай дунда—„Варяг" крейсерэй нэгэдэхи статьягай матрос байһан, 1905 ондо „Потемкин" броненосец дээрэ болоһон революционно восстанида хабаадагша А. Д. Войцеховский, Советскэ Союзай Герой главстаршина Агафонов, капитан-лейтенантнууд Кинакадзе, Павлов ба Обухов.

Уһан Сэрэгэй Флодой үдэртэ зорюулагдаһан элидхэлые вице-адмирал П. С. Абанькин гэгшэ хэбэ.

Арад зоной һайндэрлэлгэ паркда һүни орой болтор үргэлжэлбэ. Тугуудаар, транспарант ба лозунгнуудаар шэмэгдэһэн аллейнүүд ба эрье шадарай газарнуудта хүн зон дүүрэн байба. Харанхы болоходо парк, эрье шадарай газарнууд ба Москва мүрэн прожекторнуудай ялгар гэрэлээр туяатаба. Гайхамшаг ехэ фейерверкээр тус вечер түгэсэһэн байна.

Белорусска партизануудай уран зохеолой выставкэ

МИНСК, июлиин 26. (ТАСС). Нүхэр Сталинай тухай белорусска партизануудай зохеоһон олон дуунууд ба шүлэгүүдые БССР-эй наукануудай Академиин ба гүрэнэй Белорусска университедэй сотруднигууд бэшэжэ абаба.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай түүхын Белорусска музейдэ партизанска журналнууд, альманахнуудай ба нүхэр Сталинда зорюулагдаһан согсолол-нуудай выставкэ нээгдэбэ.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

Нүхэр Либерзон Леонид Филипповичтэ БМАССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша гэһэн нэрээргэ олгохо тухай

Театрын коллективэй творческо хүдэлмэриие амжалтатайгаар хүтэлбэрилһэнэй түлөө Бурят-Монголой Гүрэнэй Ленинэй орденто хүгжэмтэ-драмын театрын директор нүхэр Либерзон Леонид Филипповичтэ БМАССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулгаша гэһэн нэрээргэ олгохо.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **Г. ЦЫДЕНОВА.**

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **В. МОНКЕТОВ.**

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

БМАССР-эй габьяата артист гэһэн нэрээргэ олгохо тухай

Республика дотороо театральна искусствын хүгжэлтын талаар габьяата ажал ябуулһанай түлөө Бурят-Монголой Гүрэнэй Ленинэй орденто хүгжэмтэ-драмын театрын артистнарта БМАССР-эй габьяата артист гэһэн нэрээргэ олгохо:

1. Арсаланов Абидада.
2. Степанова Мария Николаевнада.
3. Шагжин Цырендэ.
4. Шангина Юлия Павловнада.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **Г. ЦЫДЕНОВА.**

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **В. МОНКЕТОВ.**

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Бурят-Монголой Гүрэнэй Ленинэй орденто хүгжэмтэ-драмын театрын артистнууд ба хүдэлмэрилэгшэдые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Бурят-Монголой Ленинэй орденто хүгжэмтэ-драмын театрын творческо хүдэлмэридэ амжалтануудые түйлаһанай түлөө тус театрын артистнууд ба хүдэлмэрилэгшэдые БМАССР Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха гэбэл:

1. Алексеева Елизавета Михайловнае—хорой артистка.
2. Андрус Рихард Августовичые—оркестрын артист.
3. Аюшеева Лидия Леонидовнае—концертмейстер.
4. Балдаков Балма Милентьевичые—оперын артист.
5. Берлинский Павел Михайловичые—музыкальна хүтэлбэрилэгшэ ба главна дирижер.
6. Гомбоева-Языкова Клавдия Ивановнае—оперын артистка.
7. Дарбеев Александр Ильичые—хорой артист.
8. Дугаров Доржые—хорой артист.
9. Зябельский Иосиф Яковлевичые—дирижер.
10. Зеленская Нина Степановнае—хорой артистка.
11. Карпов Тарас Семеновичые—хорой артист.
12. Канин Александр Игнатьевичые—главна режиссер.
13. Логинова Агриппина Максимовнае—оперын артистка.
14. Лосев Георгий Федоровичые—драмын артист.
15. Макаров Владимир Ивановичые—хорой артист.
16. Намсараева Хандые—хорой артистка.
17. Петрова Надежда Казаковнае—оперын артистка.
18. Хмельнов Николай Артемьевичые—оркестрын артист ба хормейстер.
19. Халтагарова Софья Матвеевнае—драмын артистка.
20. Шоболов Василий Борисовичые—хорой артист.
21. Элькун Гершон Нусиновичые—оперын артист.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **Г. ЦЫДЕНОВА.**

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **В. МОНКЕТОВ.**

СИЛОС ДАРАЖА, МАЛАЙ АШАГ ШЭМЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛЭЕ

Малажал хүгжөөхэ түсэбые амжалтатай дүүргэхын тула адууһа малые үбһэ тэжээлээр хүсэд хангаха шухала. Тиимэһээ, шэнэ табанжэлэй түсэбөөр худөө ажалай урда табигдаһан эгээл түрүүшын ээлжээнэй зорилгонуудай нэгэниинь хадаа үбһэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулха ябадал мүн болоно.

Нёдондо жэлдэ үбһэ тэжээлээр дуталдаха ябадалнууд олон аймагуудта ушарһан байгаа. Тиимэ ябадалые мүнөө жэлдэ дахин дабтахагүйн тула манай республикын колхозууд бүхы хүсэ шадалаа табижа байна. Республикын түрүү колхозууд силос даралгые саг болзор соонь эхилжэ, урдаа табигдаһан түсэбөө дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө шиидэнхэй.

Ториин аймаг силос даралгые һүүлэй мэдээгээр 49,5 процент, Кяхтын аймаг 30,4 процент, Закаменай аймаг 53,9 процент дүүргэһэн байна.

Гэбэшье, зарим аймагуудай колхозууд силос даралгые эхилээгүй гү, али эхилээшье һаа, хүсэд һайн амжалтануудые түйлаагүй. Курумканай, Хориин, Мухаршэбэрэй ба бусад аймагуудай зарим колхозууд силос даралгые мүнөө болтор эхилээгүй байха юм. Силос даралгые үргэнөөр ябуулха ябадал хадаа адууһа малай үбһэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулгын зорилгонуудай нэгэниинь гээшэ. Силос болбол адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэһээ гадна, малай бэеые бэхижүүлхэ ба залуу малай ургажа томо тобир болохые түргэдүүлдэг юм.

Һайнаар бэлэдхэгдэһэн силос болбол удаан саг соо хадагалагдахаһаа гадна, үбэлэй хүйтэндэ хэрэглэгдэхэ ба хэрбээ муу ногоотой хабар болоо хадань зунай эхин болтор адууһа малаа эдеэлүүлхэ арга нүхэсэл олгодог байна.

Тиимэ тула силос даралгада хэрэглэгдэхэ бүхы ургамалнуудые ашаглажа, силос даралгын темпые хурдадхаха ёһотой. Эгээл мүнөө сагта нэгэшье үдэр удааруулангүй силос даралгые эмхидхэхын түлөө эрид хатуу хэмжээ абаха хэрэгтэй. Силос тэжээлээр элбэг баян байбал, манай республикын колхозууд адууһа малаа тобир тарганаар ба элбэг дэлбэг ашаг шэмэтэйгээр ондо оруулжа шадаха байна.

М. НИМАЕВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партийно-политическэ хүдэлмэри мартаһан коммунист

Сэлэнгын машинно-тракторна станциин партийна эхин организациин секретарь нүхэр П. Ангаров гэгшэ хүтэлбэрилхы партийна ба советскэ хүдэлмэридэ ябаһаар арбаад шахуу жэл болоо. Арад зоной дунда агитационно-ойлгууламжын ба партийно-политическэ хүдэлмэри ябуулха талаар ехэхэн дүй дүршэлтэй болоһон хүн гэжэ зарим хүн һанадаг юм.

Гэбэшье, тус партийна эхин организацида партийно-политическэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэһэн ба тэрэнэй секретарь нүхэр Ангаров энээндэ еһо тэдыгээр хандадаг байна.

Партийна эхин организациин дэргэдэ аяар үнгэрэгшэ жэлдэ агитколлектив бии болгогдоһон байбашье һаа, арад зоной дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулнагүй. Эндэ 9 агитаторнууд тоологдоно. Эдэнэр барандаа ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айкомой бюрогоор баталагдаһан байха. Тиин, эдэнэр өөһэдынгөө хүндэтэй ба харюусалгатай хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандадаг, энэ хүдэлмэриие тоодоггүй заншалтай байнад.

Тус партийна эхин организациин секретарь нүхэр Ангаров эдэнэртэ туһаламжа хүргэхэ, эдэнэрэй ажал зүбөөр эмхидхэхэ тушаа анхарал оролдолгоео угта табинагүй. Хэдэн һара соо агитаторнуудай семинар гү, али тэдэнэртэй хөөрэлдөөн үнгэргэгдөөгүй байха юм.

Табанжэлэй түсэб тухай хуулиие шудалха 3 кружок бии байбашье, тэдэнь мүнөө хүртэр гансаханшье заняти үнгэргөөдүй байна. Мүн табанжэлэй түсэб тухай хууляар хөөрэлдөөнүүд, элидхэлнүүд МТС-эй хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай дунда тон үсөөхэн үнгэргэгдэбэ.

Табанжэлэй түсэбтэ зорюулагдаһан наглядна агитаци МТС-эй клуб ба тракторна бригадануудай полевой стануудаар эмхидхэгдээгүй байна. Газетнэ витринэ, мүрысөөнэй досканууд эндэ тоогдодоггүй, ханын газетэ, дайшалхы хуудаһанууд гаргададаггүй заншалтай.

Энэ организацида коммунистнууд, илангаяа залуу коммунистнууд яһала олон бии. Теэд, тэдэнэрэй дунда партийно-политическэ ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тон һулаар табигдана. Коммунистнуудай идейно-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ зорилготойгоор үдэшын политһургуули эмхидхэгдэһэн байбашье һаа, энэ һургуулида тон үсөөн коммунистнууд хабаадалсадаг, заримдаа занятиншье таһалдадаг байна. Нүхэр Ангаров болбол өөрынгөө коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ ба тэдэнэрэй политическо-теоретическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ тушаа асуудалда хойрог нобшоор хандадаг хүн юм.

Энэ жэлэй түрүүшын хахадта большевистскэ партиин зэргэдэ арайхан гэжэ гансахан хүниие абаһан байха юм. Теэд, тус МТС соо партида оромоор эрхим трактористнууд ба комбайнернууд яһала олон бии. Эдэнэрые партида элсүүлхэ тушаа партийна организаци ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй.

Комсомольско эхин организациин хүдэлмэри хайша хэрэгээр табигданхай. Партийна эхин организаци хадаа комсомольско организацида туһалха тушаа мүн лэ мартажархеод байна гээшэ.

Дээрэ дурсагдаһан партийна эхин организацида байгаа дутуу дундануудые усадхаха тушаа ВКП(б)-гэй Сэлэнгын айком болбол ямаршье хэмжээ-ябуулгануудые абаагүй байхань гайхалтай.

Иимэ байдалые саашадаа ябашье тэсэжэ болохогүй. Тиимэһээ эндэхи партийна организаци болбол ойрын үдэрнүүдтэ партийно-политическэ хүдэлмэриие уг үндэһөөрынь һайжаруулха уялгатай.

Л. РИНЧИНО.
(«Б.-М. Үнэн» газетын корреспондент).

Комсомолецууд түүхэтэ Хуулитай танилсанад

ВЛКСМ-эй ЦК-гэй ба ВЛКСМ-эй Бурят-Монголой обкомой тогтоолнуудта онсо анхарал табиһан Иволгын аймагай комсомольско организацинууд (ВЛКСМ-эй айкомой секретарь нүхэр Е. Цыренова) табанжэлэй түсэб тухай хуулиие шудалха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Комсомольско эхин организацинуудаар энэ хуулиие шудалха 8 кружок эмхидхэгдэнхэй. Энэ кружогуудта ба партийна эхин организацинуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн кружогуудта 150 шахуу комсомолецууд хабаадалсана. Хуулиие шудалхадаа ВКП(б)-гэй Обкомой дурадхаһан тематикын еһоор үнгэргэгдэнэ. Тус кружогуудта 8—10 заняти үнгэргэгдэжэ, 3—4 темэнүүдые шудалбад.

Табанжэлэй түсэб тухай хуулиие шудалха ябадал «Кожевник» гэжэ промартелиин комсомольско эхин организацида эрхимээр табигданхай. Хуулиие шудалха кружок эмхидхэгдэжэ, тэрэнэй заняти тус комсомольско эхин организациин секретарь нүхэр Полухин гэгшээр хүтэлбэрилэгдэнэ. Кружогтонь 16 комсомолец эдибхитэйтээр ябажа, недели соогоо 4 дахин заняти хэнэ.

Нүхэр Полухин болбол агитационно ойлгууламжын хүдэлмэриие арад зоной дунда ябуулха талаар ехэхэн мэргэжэлтэй хүн болобо. Тиимэһээ, энэ кружогой занятинууд ехэ һонирхолтой ба ойлгостойгоор үнгэргэгдэнэ. Тэрээнһээ гадна, табанжэлэй түсэб соо хараалагдаһан гол зорилгонууд тухай хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэхэдээ, энэ табанжэлэй түсэб дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ комсомолецуудые зоригжуулна.

Тус кружогто ябагша нүхэд Бурцева, Черняева, Стариков, Старикова, Лимичова ба бусад табанжэлэй түсэб дүүргэхын түлөө комсомольско залуушуулай мүрысөөе артель соогоо үүсхэгшэд болобо. Мүрысөөндэ оролсоһон эндэхи комсомолецууд үйлэдбэриингөө даалгабариие үдэр бүри 150—200 процент дүүргэжэ, өөһэдынгөө хүсэ шадалые энэ гайхамшагта программые дүүргэлтэдэ үгэнэд.

Мүн табанжэлэй түсэб тухай хуулиие шудалха ябадал Гильбириин сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин комсомольско эхин организацида (секретариинь нүхэр Доржиев) муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй. Тэндэхи кружогто 5—6 заняти үнгэргэгдөө. Хэдэн дахин элидхэлнүүд болобо. Мүн табанжэлэй түсэб тушаа наглядна агитаци табигданхай.

«8 Марта» колхозой комсомольско эхин организацида (секретариинь нүхэр Чебунина), энэ хуулитай һайнаар танилсана. Эдэ колхозуудаар ниитэ-политическэ хүдэлмэри хадаа үргэн далайсатайгаар ябахатаяа хамта, колхозуудай ажахын гол зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор ябуулагдадаг юм.

Табанжэлэй түсэбтэй танилсаха хэрэгтэнь комсомольско организацинуудта ВКП(б)-гэй Иволгын айком ба колхозуудай партийна эхин организацинууд үдэр бүриин туһаламжа үзүүлдэг байха юм.

Арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай хуулитай танилсажа байгаа. Иволгын аймагай союзна ба союзна бэшэ залуушуул энэ түсэб соо хараалагдаһан гол зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа ба шадабарияа элсүүлжэ байнад.

Б. ДАНСОРУНОВ.

ИВОЛГЫНХИД ҮБҺЭ ХУРЯАЛГААР ЮУНДЭ ГЭЭГДЭНЭБ?

Үбһэ хуряалга ба силос даралга Иволгын аймагай колхозуудаар тон һулаар ба эмхигүйгөөр ябана гэжэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет һаяхан тэмдэглэһэн байгаа. Һүүлэй мэдээгээр тус аймагай колхозууд үбһэ сабшаха түсэбөө миил 13,7 процент, силос дараха түсэбөө 15,6 процент дүүргэжэ, республикын аймагууд соо 10-дахи һуури эзэлжэ ябана. Оройдоо 787 тонно үбһэ һурилбэ. Набша намаа сабшажа, силосовалха хүдэлмэриие баһал хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байха юм. Олонхи колхозуудынь энэ хүдэлмэриие үшөө эхилээдүй байһан зандаа.

Сабшаһан үбһэеэ саг дары хатаажа, һурилхэ хүдэлмэри тон эмхигүйгөөр ябуулагдана. Тиимэһээ сабшалга һурилэлгэ хоерой хоорондо ехэхэн забһар гараад байна. Эндэхи зарим колхозууд үбһэ хуряалга ба силос даралгада дүүрэн бэлэдхэлгүйгөөр ороһон байха юм. Үбһэ хуряалгада хэрэглэгдэхэ машина зэбсэгүүдые шанар муутайгаар заһабарилһан дээрэһээ, энэнэй эбдэрхэ ябадал түргэ-түргэнөөр үзэгдэнэ.

Үбһэ хуряалга ба силос даралгада ябажа байһан колхознигуудай ажал хүдэлмэри үшөө зүбөөр гуримшуулагдажа табигдаагүй байһаар. Тиимэһээ үглөөгүүр орой болоһон хойно хүдэлмэридөө гараха, үдэшэлэн эртэ бусажа ерэхэ ушарнууд олонхи колхознигуудай зүгһөө үзэгдэжэ байна.

Аса тармуур, алха дүшэ болон хажуур олоор бэлдэгдээгүй дээрэһээнь, үбһэ хуряалгада ябамаар хүнүүд барандаа энэ хүдэлмэридэ гарангүй, гэртээ хэбтэнэд. Үбһэ хуряалга ба силос даралгада хабаадажа, даалгабарита нормоео дүүргэһэн ба үлүүлэн дүүргэһэн колхознигуудта ажалта үдэрһөөнь гадуур нэмэлтэ түлбэри үбһөөр үгэжэ, урмашуулха тухай гаргаһан БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Обкомой тогтоолые колхознигуудта һайнаар ойлгуулха тушаа партийна ба советскэ организацинуудай болон колхозуудай правленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд ямаршье хүдэлмэри хэнэгүй гэхэдэ алдуу болохогүй.

Ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлажа, үбһэ хуряалгын ба силос даралгын хүдэлмэринүүдые таряа хуряалгын эхилтэр заатагүй дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн үбһэшэдэй дунда үшөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Ой тайгаар, һүрэг бургааһан соогуур ургаһан үбһэ сабшажа абаха, халаахай хамхуул суглуулжа силосовалха гэхэ мэтын хэмжээ-ябуулганууд эмхидхэгдээгүй байха юм.

Гэхэ зуура, БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол июлиин 25-һаа хойно бэшэ 500 гар хажууршадые ой тайгаар, уһа намагтай газарнуудта ургаһан үбһэ сабшахаар гаргахые ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ, АЗО болон аймагай малажалай таһагуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые уялгаһан бэлэй. Теэд, энэ тодо һонор заабари мүнөө хүртэр дүүргэгдээгүй байна.

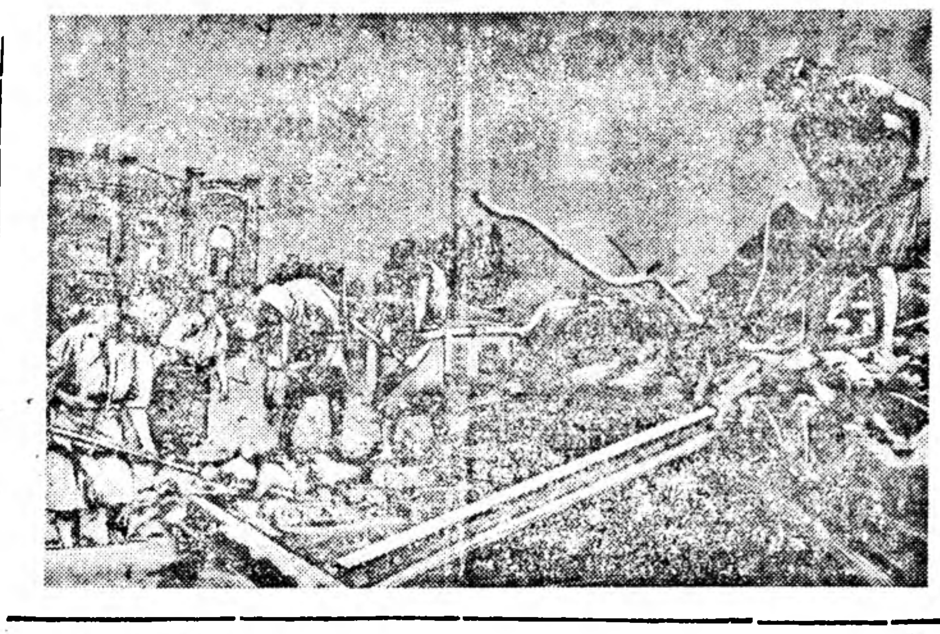
Үдэжэ байһан үхэр малдаа үбһэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулхабди гэһэн гое-гое социалистическэ уялгануудые абаһан колхозууд ба колхознигууд эндэ олон байгаа. Теэд, энэ уялгаяа дүүргэжэ байгшад тон үсөөн тэды тоологдоно. Үбһэ хуряаха, силос дараха болон набша намаа суглуулха тушаа зохеоһон графигаа дүүргэдэг колхозууд, тэрэнэй дүүргэлтые ходоодоо шалгажа байдаг хүтэлбэрилэгшэд байхагүй.

Тус аймагай Саянтын ба Иволгын МТС-үүд республика соогоо түрүү машинно-тракторна станцинууд гэжэ тоологдодог юм. Зүгөөр, эдэ МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд хадаа үбһэ хуряалгын машина зэмсэгүүдые заһабарилжа үгэхэ талаар өөһэдынгөө МТС-үүдэй харьяата колхозуудта тон бага туһаламжа үзүүлнэд.

Аймагай зарим колхозууд ой тайгаар ба шугы бургааһан соогуур ургаһан үбһэ ногоо сабшажа, мүн намагтай газарнуудта ургаһан хагда сабшажа, сабшалангайнгаа талмайе үргэдхэхэ дүүрэн аргатай байбашье һаа, энээнээ хэрэглэхэ талаар ямаршье үүсхэл гарганагүй гээшэ.

Тиимэһээ аймагай партийна, советскэ болон газартаряалангай органууд болбол дээрэ хэлэгдэһэн дутуу дунда зүйлнүүдые ойрын үдэртэ усадхажа, үбһэ хуряалга ба силос даралгын хүдэлмэринүүдые үндэр темптэйгээр ябуулха тушаа эрид шууд хэмжээ-ябуулгануудые абаха зуураа, аймагайнгаа колхозуудые гээгдэнги байдалһаань гаргаха үүргэтэй.

Г. БАДМАЕВ.

★ ★ ★

Краснодар болбол РСФСР дотор түрүүшын ээлжээндэ һэргээн бодхоогдохо гэжэ дүрбэдэхи Сталинска табанжэлээр хараалагдаһан арбан зургаан городуудай нэгэн мүн. Тэндэ һэргээн бодхоолгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Городые шэнэдхэн байгуулхын түлөө нютаг дээрэхи барилгын материалнуудые ашаглаха бүхы арга-боломжонууд хэрэглэгдэнэ. Немецүүдэй һандаргаһан байшангуудые сусахада барилгада хэрэгтэй кирпиисэнүүд абтана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һандаргагдаһан гэрые сусажа байна.

Г. Хомзорой фото (ТАСС-эй фотохронико).

★ ★

БАРИЛГЫН ИНДУСТРИ ШЭНЭ ТАБАНЖЭЛДЭ

Барилгын индустриин үмэнэ шэнэ сталинска табанжэлдэ большевистскэ парти болон советскэ правительство хадаа ехэхэн зорилгонуудые табина гээшэ. Барилгын хэмжээе хараад үзэхэдэ, арадай ажахыда табигдаһан капиталовложени 250 миллиард түхэригөөр хараалагдаһан байха юм. Энэ табанжэл соо 5900 предприятинууд, олон тооной олониитын культурно-ажаһуудалай болон бусад гэрнүүд һэргээн бодхоогдохо ба шэнээр байгуулагдаха байна. Манай арад зон хадаа 85 миллион шахуу квадратна метр байрын гэрэй талмай абаха байна.

Иимэ ехэ программые бэелүүлгэ хадаа арадай ажахын бүхы һалбаринуудай эмхитэй ба гуримтай хүдэлмэриие эрихэ байна. Мүн барилгын индустридашье манай гүрэнэй ехэхэн эрилтэнүүдые табиһаниинь мэдээжэ. Энэ хадаа хүдэлмэринүүдэй үндэр дээдэ шанарые туйлаха, тэдэнэй гүйсэдхэлгын болзорые хаһаха тухай, өөрынь үнэ сэнгые химдаруулха тухай хэлэгдэнэ гээшэ. Табанжэлэй түсэбөөр энэ химдаруулга хадаа 12 процентын хэмжээтэйгээр хараалагдана.

Эдэ бүгэдые хангахын тула барилгын индустриин бүхы һалбаринуудай хүдэлмэриин методүүдые эридээр һайжаруулха шухала. Нэн түрүүшын гол зорилгонуудай нэгэниинь гэхэдэ, барилгые болон предприятинуудые зохистой таатайгаар ашаглахын тула һайнаар табигдаһан проектнүүд ба сметэнүүдые саг дээрэнь бэлэдхэхэ шухала болоно. Гүрэн түрэдэ тон ехэ гарза хохидол гаргадаг проектгүй ба сметэгүй хүдэлмэринүүдые эридээр болюулха хэрэгтэй.

Барилгые проектировалхэ хэрэгые гуримтай болгоходо ажаүйлэдбэриин ба ажаһуудалай гэр байрануудые нэгэ янзын хэмжээтэй болгохо гээшэ ехэхэн үүргэ ээлдэг юм. Тиимэ хүдэлмэри хадаа проект гаргалгые нилээд ехээр хаһаха байна.

Капитальна барилгын программые бэелүүлхын түлөө тон олон янзын материалнууд шухала хэрэгтэй болохо юм. Жэшээлхэдэ, жэл соо табанжэлэй һүүлдэ 10—11 миллион тонно цемент хэрэгтэй болохо байна. Тиихэдэ 4 миллион тонно известко, 13—14 миллиард кирпиисэ, 10—11 миллион хэһэг зөөлэн хушалта, 50 миллион кубическа метр модон ба 3,5 миллион тонно шахуу металл хэрэгтэй болохо юм. Иимэ дээрэһээ, өөрынгөө үйлэдбэрилгые дайнай үедэ хаһаһан барилгын материалнуудай ажаүйлэдбэри үргэдхэгдэхэ ба шэнэлэн байгуулагдаха байна. Тиихэтэй хамта шэнэ техникэ, индустриальна барилгын түрүү методүүд барилгануудые хүнгэн болгодог ба барилгые химдаруулдаг шанар һайнтай шэнэ материалнууд үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна. Түсэбые амжалтатайгаар гүйсэдхэлгын тон шухала условинь хадаа материалнуудые нарин нягтаар гаргашалха ба тэдэниие гуримтайгаар хэрэглэхэ ябадал болоно.

Дайнай һүүлдэхи табанжэлдэ барилгын шэнэ материалнуудые үйлэдбэрилгэ ехэхэнээр хүгжэхэ байна. Жэшээлхэдэ хүнды кирпиисэнүүдые болон керамическа блогуудые гаргалга 2,5 миллиард хэһэгээр хараалагдана. Барилгын олон организацинууд шлако-блогуудые бүтээлгые ехэхэн хэмжээгээр дэлгэрүүлхэ байна. Барилгын ба харгын машино-бүтээлгын министерство тиимэ блогуудые үйлэдбэрилхэ үндэр дээдэ бүтээсэтэй станогуудые олоорынь гаргаха ябадалые хараална. Шлаково болон минеральна ватын заводууд байгуулагдажа, хүдэлмэрилжэ эхилжэ байна, тэдэ 1950 ондо 150 мянган тонно тиимэ материалнуудые гаргаха юм. Штукатуркада хэрэгтэй 30 миллион квадратна метр хуурай гипсовэ материал гаргагдахаар хараалагдана. Модоной орондо хэрэглэгдэдэг гипсовэ детальнууд, плитанууд болон бусадые үйлэдбэрилгэ ехэхэнээр хүгжөөгдэхөөр хараалагдана. Эдэ бүгэдэ хадаа манай ороной барилгын техникын хэмжээе нилээд ехээр дээшэлүүлжэ шадаха байна. Эдэ бүгэдые бэелүүлһэнэй ашаар ой модые хүдэлмэриин хүсые болон транспортые хэрэглэлгэ бага болохо ба барилгын хүдэлмэринүүдэй болзор хаһагдаха байна. Тиихэтэй хамта иимэ материалнуудай үйлэдбэрилгые эмхидхэлгэ хадаа барилгын индустриин шэнэ һалбари болохо заводской аргаар гэр байрануудые барилгые байгуулжа шадаха байна.

Заводской аргаар нэгэ хэмжээтэй гэр байрануудые барилгада шэнэ табанжэлдэ ехэхэн анхарал табигдана. Нэгэ хэмжээтэй модон гэрнүүдые заводской аргаар бүтээлгэ хадаа 1950 ондо 4,5 миллион квадратна метр байрын талмайе байгуулжа, ашаглалгада оруулхаар хараална. Иимын тула хэдэн министерствонууд гэр барилгын тусхай комбинадуудые байгуулна; тэдэнэй зарим нэгэниинь 1947 ондо ашаглалгада оруулагдаха байна. Заводской аргаар бүтээгдэһэн гэр хадаа хэдыхэн хоногой турша дотор суглуулагдаад, хүнэй ороходо бэлэн боложо шадаха байна. Шлагууд, плитанууд, гипсовэ штукатурканууд гэхэ мэтэ материалнуудые хэрэглэхэ ябадал ба гэр байрануудай хэмжээе нэгэ янзын болгохо хэрэг хадаа байрын гэрнүүдые кирпиисэ ба блогуудаар бариха ябадалые хэды дахин хурдадхаха байна.

Барилгын материалнуудай шанарые дээшэлүүлгэдэ онсо анхарал табигдаха еһотой. Мүнөө хүртэр энэ хэрэгтэ нилээд олон дутуу дундануud байгаа. Жэшээлхэдэ, хүсэд галдагдаагүй известко барилгада ородог байгаа. Тэрэнэй үнэ сэнгынь шанар һайнтай цементдэ орходоо хоер дахин ехэ болодог һэн. Муугаар галдагдаһан, буруу формотой кирпиисэ хадаа һайн шанартай кирпиисэдэ орходоо ехээр гаргашалагдалагынь мэдээжэ. Цемент болон илангаяа шэлые хайрсаглажа зөөгөөгүй хада тэдэнэр ехэхэнээр хорододог байха юм. Иимэ дээрэһээ барилгын материалнуудые гаргашалгада нарин нягтаар хандаха ябадал хадаа тэрэнэй шанарай түлөө тэмсэлһээ эхилхэ еһотой. Рациональна проектировалгын һүүлдэ энэ хадаа барилга дээрэхи алмалтын эгээн томо ба шухала хэрэг болоно.

Капитальна барилгын түсэбые гүйсэдхэлгэдэ барилгын болон суглуулгын организацинуудта ехэхэн харюусалга табигдана. Тэдэнэр хадаа арадай ажахын хүсэтэй ба шэнэ барилгануудай һэргээн бодхоолго ба ургалтые хангаха еһотой. Капитальна барилгада жэл бүридэ дунда жэшээгээр 2,5 миллион шахуу хүнүүд ба 300 милиион тонно шахуу элдэбын материалнууд хэрэгтэй болохо байна. Иимэ дээрэһээ хүдэлмэриие гуримтайгаар эмхидхэлгэ, хэрэгтэй материалнуудые саг дээрэнь асаралга, бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй хамаг бүхы хүсые хэрэглэлгэ, үндэр мэргэжэлтэй барилгашадай кадрнуудые саг дээрэнь бэлэдхэлгэ, бүхы коллективтээ ажаһуудалай зохистой условинуудые байгуулга барилгануудай хүтэлбэрилэгшэдһөө эригдэнэ.

Барилгашадай гол шухала зорилгонь хадаа һэргээн бодхоогдожо байгаа ба мүн баһа шэнэ предприятинуудые барилгые түргэн сагта дүүргэхэ хэрэг болоно. Табанжэлэй түсэбөөр эдэ хүдэлмэринүүдэй эгээл богонихон болзор хараалагданхай. Гэбэшье, бүхы хэрэгсэлнүүд ба хүсэнүүдээ элсүүлһэнэй ашаар, энэ хэрэгые эрхимээр эмхидхэһэнэй ашаар эдэ предприятинуудые болзорһоонь урда ашаглалгада оруулха ябадалые түйлажа болохо ба хэрэгтэйшье байна. Нэгэ талмай дээрэ олон тооной барилгануудые нэгэ доро байгуулхын тула бүхы хэрэгсэлнүүдээ бутарган тарааха гэһэн хоротой практикые усадхалга хадаа зарим барилгануудай дүүргэлтые хурдадхаха, тэдэниие ашаглалгада оруулха ба бусад хүдэлмэринүүдые эхилхэ арга боломжо олгохо байна. Байгуулагдажа байгаа барилга бүхэниие түргэн болзор соо дүүргэхын ба ашаглалгада оруулхын түлөө тэмсэл хадаа бүхы барилгашадай гол шухала зорилгонь болохо еһотой. Тиихэтэй хамта хүдэлмэриин үндэр дээдэ шанар хангагдаха еһотойнь мэдээжэ.

Ажаүйлэдбэриин барилгануудай түсэбые бэелүүлхын тула гурбан тусхай министерствонууд байгуулагданхай. Тэдэнэр хадаа 55 миллиард түхэригөөр хараалагдаһан хүдэлмэриин программые табанжэл соо дүүргэхэ еһотой. Тэрэнһээ гадна 100 миллиард түхэригөөр хараалагдаһан ехэхэн программа болбол бусад министерствонүүд болон албан газарнуудаар бэелүүлэгдэһэн байха еһотой. Энэ мүнгэн зөөриие зүбөөр ашаглахын тула барилгын организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха ба тэдэнэй базануудые бэхижүүлхэ шухала болоно.

Түсэбые гүйсэдхэлгын гол шухала условинуудай нэгэниинь хадаа барилгашадай ажалай бүтээсые табанжэл соо 1945 онтой жэшээлбэл 40 процентээр дээшэлүүлхэ ябадал болоно гэжэ Хуули хараална. Энэ зорилгые бэелүүлгэ хадаа хүшэр хүндэ хүдэлмэринүүдэй механизацилгые һайжаруулгатай, хүдэлмэришэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлгэтэй, тэдэнэрэй ажалые бүри ехэ эмхитэйгээр ябуулгатай холбоотой байха юм. Элдэб янзын гээлтэнүүд, миин байха ябадалнууд усадхагдаха еһотой, барилгануудые хэрэгтэй материалнуудаар саг дээрэнь хангаха ябадал ба бусад хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ еһотой. Илангаяа шухала анхарал механизацида табигдаха байна. Нэн түрүүндэ эгээл хүшэр хүндэ хүдэлмэри болохо, транспорт, ашаа тээлгэ ба буулгын, харгын ба газар малталгын хүдэлмэринүүд механизацилагдаха еһотой. Барилгын талмай дээрэхи бүхы хүдэлмэринүүдэй 70—75 процентнь элдэб янзын транспортна хүдэлмэринүүд болоно гэжэ мэдээжэ. Иимэ дээрэһээ өөрөө буулгадаг транспортнуудые, бутархай материалнуудые ашаалан тээгшэдые, хэһэг материалнуудые тээхэ ба буулгаха кранууды, экскаваторнуудые ба бусадые үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал түсэбөөр хараалагдана. Энэ хадаа хүдэлмэриин хүсые хэрэглэхэ ябадалые ба транспортын миин байха ябадалые бага болгохо байна. Мүн гоеолтын хүдэлмэринүүдые механизацилга үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна. Иимэ зорилготойгоор таарамжатай зэр зэмсэгүүд болон механизмуудые олоорынь бүтээн гаргалга эмхидхэгдэхэ еһотой. Һаяхан байгуулагдаһан барилгын ба харгын машино-бүтээлгын Министерство хадаа машино-бүтээлгын бусад министерствонүүдтэй хамта мүнөө үеын эгээл болбосон түхэлтэй механизмуудые гаргаха ябадалые хангажа, хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха ба темпые хурдадхаха уялгатай.

Барилга дээрэ нүүдэл мастерскойнууд болон туһалбариин бусад хэмжээнүүдые хэрэглэжэ, бэлэдхэлэй үеые нилээд хаһаха ябадал хүдэлмэринүүдэй темпые хурдадхаха шухала услови болоно. Нарин нягтаар сметнэ жаяг заршамые сахилга, бүхы ресурснуудые арбилалга, хүдэлмэриие гурим журамтайгаар эмхидхэлгэ ба ажахын еһото тоосоо ябуулга хадаа хууляар хараалагдаһан бүхы хүдэлмэринүүдэй өөһэдынь үнэ сэнгые барилгын бүхы һалбаринуудта химдаруулха ябадалые хангаха байна.

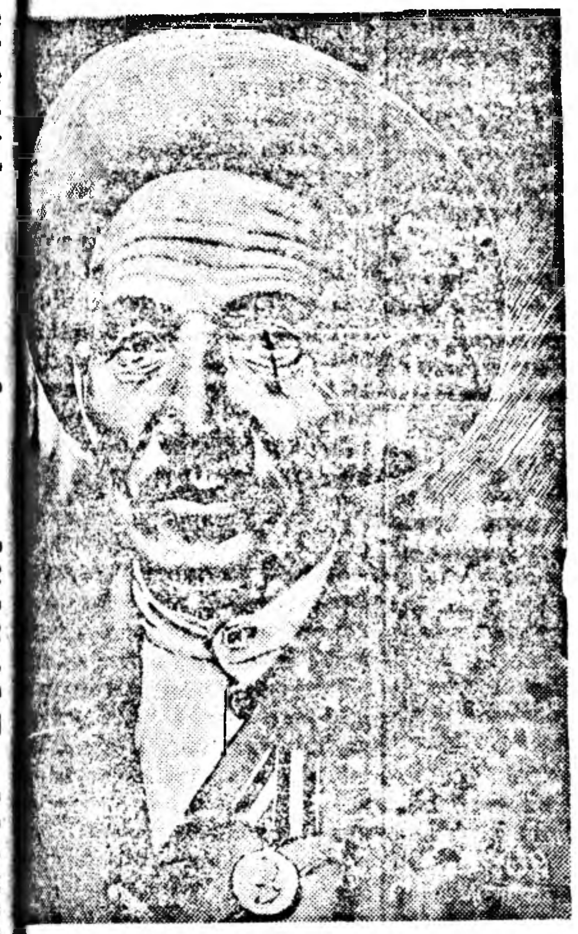
Хүдэлмэрилэгшэд, инженернүүд ба технигүүд хадаа бүхы арадтаяа хамта дайн сэрэгэй үедэ Эхэ оронойгоо амгалан тайбан байдалай түлөө хэһэн героическа ажал хүдэлмэри дээрээ эрхим жэшээ харуулһан байна. Тэдэнэр хадаа өөртөө даалгагдаһан зорилгонуудые шэнэ сталинска табанжэлдэшье нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ.

Инженер В. ИЛЬИН.

АДУУҺА МАЛААРАА ТҮРҮҮ КОЛХОЗ

Мухаршэбэрэй аймагай Зандинай сомоной „Комсомол" колхозой малажалай хүгжэлтэ тухай

★ ★

★ ★

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Комсомол» колхозой эрхим адуушан Банзаров Бата Банзарович

И. Красавцевай фото.

★★★

Малажалай талаар манай ойрын зорилгонууд

...э осталинска табанжэлэй тү... болбол колхозно малажалша... рдэ тон ехэ ба харюусалга... орилгонуудые табина.

...абанжэлэй түсэбhөө үндэhэлжэ, ... „Комсомол" колхоз бол... адуу малайгаа тоо тол... олошорулха, тэрээнэй ...рынь hайжаруулха ба ... шэмыень дээшэлүүлхэ ... үбhэ тэжээлэй базые ...үүлхэ ябадалнуудта бүхы ...элаа хандуулhан байна.

...хадаа хооhон hанал бодол бэ...үйсэд туйлажа шадамаар, бо... хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэхэ ... гол зорилгонууд мүн ...аа табиhан зорилгонуудаа ...лхэхэ талаар нилээд хүдэл... ябуулагдаад байна.

...агай түрүүндэ, малай бэл...шэ хабар гархатай хамта ...гаа хашаа хорёое сэбэрлэжэ ...гаад, энэ зунай үедэ заhабара... ба сагаалажа юрэнхыдөө ...эhэн байнабди.

...оной кампаниие зүбөөр ба ... hайн шанартайгаар үнгэр...эй ашаар мүнөө жэлдэ нэгэ...эхэ мал hубайруулаагүй гээ...

...а жэлнүүдтэ үхэр буруу... хурьгаднай хамуурлаг ба ... бусад үбшэндэ нэрбэгдэдэг ... юм. Мүнөө жэлдэ ветери...-хамгаалалгын хүдэлмэри зү... ябуулhанай үрээр хамуу мэ...алд барита үбшэн усадхаг...аhаа гадна, энэ жэлдэ нэ... малаа үбшэндэ нэрбэгдүү...й байнабди.

... дүршэлтэй ба мэргэжэл ша...тай малшадай кадрнуудые ... өөhэдынь мэргэжэлдэ таа...улан зохистай hалбаринууд ...нь табижа бэхижүүлhэн бай...

... ажал хүдэлмэри ябуулhанай ...рээр энэ жэлдэ абhан тү...дөө хорогдол хохидолгүй... тэнжээжэ шадабабди. Мал...ай талаар энэ жэлэйгээ түсэ...эр зэргэ дүүргэжэ байhанаа ...элээ хада иимэ байна:

	1947 оной январиин 1-дэ байха ёhотойнь	1946 оной июлиин 1-дэ байhаниинь
...	335	350
...ых..	825	844
...ба ямаан	1.700	1.788

...ное оройн түл абтаагүй ба ... ямаад үшөө хэнзэлжэ дүү...үй байна гэжэ анхаралдаа аба...ха хэрэгтэй. Жэлэй дүүрэтэр түсэ...бөө үшөө ехээр үлүүлэн дүүргэхэ гүйсэд арга нүхэсэл манай колхоздо бии байна.

Малажалаа улам саашань түргэн хурдабшалаhаар хүгжүүлхын гол үндэhэ hуури болбол үбhэ тэжээл гүйсэд хүрэхөөр бэлэдхэхэ ябадал мүн болоно.

Энэ зорилгые бэелүүлхын тула үбhэ сабшаха ба силос дараха түсэбөө дүүргэхэhээ гадна, таряанай хуушан газар гү, али паадан ка дээрэ ургаhан үрмэдэhэ ба хээрэ ургаhан сахилза болон модо бургааhанай мүшэр набша хухалжа бэлэдхэхэ ябадалда тон ехэ анхаралаа табинхайбди.

Нэмэри тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ манай колхозой эрхим малшад—нүхэд Цыренов Даши, Будаева Дарима, Доржиев Цыбик, Цыбикдоржиева Дугарма, Базарова Рыгзыма ба бусад эдибхитэйгээр оролсонод. Энээнhээ гадна колхозой огородой бригадир нүхэр Жигмитов Балжинима гэгшэдэ огород хуряаха үедэ капустын набша ба халиhа суглуулхые дадалгагдаhан байна.

Манай колхоз болбол малайгаа үүлтэрые hайжаруулха ябадалда тон ехэ анхаралаа табидаг. Мүнөө адуу моридоймнай hүрэг нилээд hайжарhан байна. Дылэнхи hүрэгнэй орловско хатарша үүлтэртэй холилдожо, үүлтэрынь нилээдгүй hайжараа. Холисогүй сэбэр үүлтэрэй адуу үсхэхын тула томо үүлтэрэй азарга ба гүүдые захяад байнабди. Гадна эбэртэ малайгаа үүлтэрые улам hайжаруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын зорилгоор 10 толгой үүлтэртэ буха ба 5 толгой эхэ мал болон 10 толгой мирноо хуса захяад байнабди.

Табанжэлэй түсэб тухай Хуули дотор колхозуудай гахай үсхэхэ ябадалые хурдан түргэн hэргээн бодхоохо ба орооhото тарилгатай колхоз бүхэндэ шубуу үсхэлгын фермэнүүдые байгуулха гэжэ зааhанай ёhоор, манай колхоз томо үүлтэрэй гахайн фермэ байгуулха ба ерэхэ жэлhээ шубуунай фермые эмхидхэхэ ябадалда бэлэдхэл хэжэ байна.

Манай „Комсомол" колхозой урда байгаа бүри ойрын гол зорилгонууд энэ тэды ба колхознигууд болбол эдэ зорилгонуудаа амжалтатай бэелүүлхээр шиидэнхэй байна.

Колхозой түрүүлэгшын орлогшо Д. Ж. НИМАЕВ.

„Комсомол" колхозой малажал тухай тэмдэглэл

Утынь Түгные уруудажа hууhан обоо-собоо айлнуудай гурбанай хоёр хуби үмсын ажалтай байхадаа үгытэй ядуу hуудаг байhан юм.

1929 ондо нютагай комсомолецууд колхоз эмхидхэхэ ябадалые үүсхэжэ, Зандинай сомоной гурбан нютагай хүн зон энэ хэрэгые эдибхитэйгээр дэмжэжэ, „Комсомол" гэжэ колхоз байгуулhан юм.

Түрүүшын жэлнүүдтэ элдэб бэрхэшээлнүүд тохёолдодог байгаа. Үндэhээрээ үгы хэгдэжэ байhан дайсад—кулагууд али болохоор хоро шара хүргэдэг hэн. Адуу моридтонь боомо үбшэн халдаажа туйлай ехэ хоролто гээлтэ хэhэншье ушар байhан юм.

Теэд, энэ колхозой колхознигууд эдибхитэй шэрүүнээр тэмсэжэ, эмхитэй гуримтайгаар ажаллаhанайгаа аша үрээр шанга шадалтай ба сэнгэлиг хүхюун байдал байгуулжа шадаhан байна.

Энэ колхоз болбол голдуу тарянажалтай байхаhаа гадна, томохон малажалтай колхоз болоо.

Малаа үсхэхэдөө түрүүшын үдэрhөө эхилээд үүлтэрынь hайжаруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө тэмсэhэн байна.

* * *

Түгнын сагаан тала. Түгнэ голой үндэр эрье дээрэ түмэр замай вагон шэнги аал, гансахан лэ шэрдэгдээгүй вагон байба. Энэ вагон болбол „Комсомол" колхозой эрхим адуушан Бата Банзаровай нүүдэл байра мүн болоно. Энэ байрань болбосон ёhоной байшан гэрhээ дутуугүй сэбэр, арюун. Доторонь ороходо ханаарань элдэб зурагууд ба лозунгнууд няалтатай байна, хойто хананань шэлтэй рама соо нүхэр Банзаровта олгоhон БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамота үлгөөтэй байна.

Нүхэр Банзаров болбол 61 наhа хүрэбэшье, бэе хүнгэнтэй, ехэ солбон үбгэн байна. Үбсүүн дээрэнь „1941—1945 онуудта болоhон Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үедэ шэн габьяата ажалай түлөө" гэhэн медаль яларна.

Үгэ халлажа хөөрэлдэхын тулада,—энэ байрадаа үбэл зунгүй байдаг гүт?—гэжэ асуубабди.

—Адуунда орhонhоо хойшо 6 жэл боложо байнаб, тэрэ сагhаа эхилээд энэ гэртэ байгшаб,—гэжэ нүхэр Банзаров хөөрэнэ,—теэд, нэгэ газартаа саг үргэлжэ байдаггүйб. Нэгэ бэлшээрингээ муудахада ондоо, үбhэ ногоо элбэггэй бэлшээридэ адуудаа туужа ошогшоб. Энээнэй ашаар адуудни гобир тарган байдаг юм.

Нүхэр Банзаров болбол адуунай ажалда байhан энэ 6 жэл соогоо нэгэшье унага гээлтэ хоролтодо оруулаагүй. Мүнөө 1946 ондо 41 унага түрүүлжэ абаад, hайнаар тэнжээжэ байна.

Моридые харамтай hайнаар үдхэжэ байдаг хүнүүд энэ колхоздо мэргэжэн шалгаржа гараhан байна. Дашицыренов Очир гэгшэ колхоздо ороhон сагhаа хойшо мори харууhалха ажалда ябаhан юм, мүнөө тэрэ Улаан Армиhаа табигдамсаараа баhа дахин хуушанайнгаа ажалые үргэлжэлүүлжэ эхилбэ.

—Колхозой ямаршье дошхон морин Очирой „үгэ дууладаг" юм,—гэжэ Сандан үбгэн наада энеэдэндээ холижо Дашицыреновые магтана.

Энэнь гансашье Сандан үбгэнэй магтаал бэшэ, бүхы колхознигуудай магтаал мүн болоно.

* * *

Энэ колхозой хониной товарна фермэ эхэ хонидой 4 hүрэг ба хурьга эшэгэдэй нэгэ hүрэг боложо таhардаг байна.

Хоёлрохи бригадын хонидой hүрэгүүд дээрэ ерэхэдэмнэй хониной фермые даагша нүхэр Цыренов гэгшэ хонишодоороо хөөрэлдөө хэжэ байба.

—СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбэй ёhоор СССР доторхи хони ба ямаанай тоо толгой 75 процентээр олошоруулагдаха байна,—гэжэ нүхэр Цыренов хонишодтоо хөөрэнэ,—бидэнэр болбол энэ Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэлэй hүүлдэ колхозойнгоо хони ямаадай тооё 1.700 толгой хүргэхэ түсэбтэй байhаар, мүнөө 1.788 толгой хүргөөд гү, али түсэбөө 88 толгойгоор үлүүлэн дүүргээд байнабди. Бидэнэрэй саашанхи зорилго болбол энэ табанжэл соо хони ямаадайнгаа тоо толгойе 75 процентээр дээшэлүүлхэ бэшэ, харин 100 процентээр дээшэлүүлхэ ябадал мүн болоно. Энээниие бэелүүлхэ дүүрэн арга нүхэсэл бидэндэ бии,—гэжэ хөөрэлдөөгөө дүүргэнэ.

Энэ колхозой хонишод болбол үни удааhаа хойшо хониной ажал дээрэ сугтаа хүдэлжэ бэе бэеhээ таhаршагүй нэгэн бүлэ болонхой.

Ороонной кампаниин үедэ хони адуулагшад Сампилов Сандан, Будаев Цыбик гэгшэд дайшалхы даалгабари дүүргээд ерэhэн сэрэгшэд шэнги бэлшээриhээ ерэмсээрээ ахалагша хонишондоо ямар ямар хонидой мүнөөдэр ороондо ороhон тухай элидхэдэг байhанай ашаар нэгэшье хони, нэгэшье ямаа hубайруулаагүй байна.

* * *

Колхозой центрые тойруулжа зорюута тариhан юумэдэл Зангин-Хүнды нютагые дугааглан тойрожо ургаhан нараhата ойе дүхэжэ, колхозой правлени хүрөөд, hүнэй говарна фермые даагша Дугаржап Жалсараевайда ерэжэ хөөрэлдэбэбди.

—Дээрэhээ табигдаhан түсэбөө дүүргээбди,—гэжэ нүхэр Жалсараев хөөрэнэ,—теэд үлүүлхэ түсэбөө арай дүүргээгүй байнабди.

Юун гэhыень хүсэд ойлгожо ядажа hуухадамнай саашань тэрэ иигэжэ тайлбарилна:

—Мүнөө түсэбhөө үлүү 21 толгой тугал абаад тэнжээжэ байнабди. Энэ хадаа бидэнэрэй өөhэдтөө абаhан уялгада арай хүрөөгүй байна.

Энэ колхозой үхэршэд болбол үнгэрэгшэ үбэл үбhэ тэжээл дутуутайшье ондо ороо hаа, үхэр буруудаа үхүүлэн хороонгүйгөөр ногоо хазуулжа шадаhан байна. Үбhэ тэжээлэй дутагдалай бэрхэшээлые дабахын тула, фермэ дээрэ байгаа колхознигууд Батуева Дашима, Батуев Дашанима, Санжиева Сэмбэ, Дашиева Дарижап гэгшэд туйлай ехэ шадабари гаргаhан байна. Эдэнэр үбэлэй сагта хуhа бургааhанай мүшэр хухалха болон жалга хонхор соогуур тогтоhон хамхуул-үбhэ суглуулха зэргээр үхэр буруудаа тэжээhэн байна.

Тэдэнэр ороонной кампаниие зүбөөр ба эрхим hайн шанартайгаар үнгэргэhэнэйгөө ашаар нэгэшье үхэр hубайруулаагүй. Абаhан түлэhөөнь хоролто гээлтэ болоогүй байха юм.

Мүнөө энэ зунай халуунда үхэр буруудаа зүбөөр бэлшээжэ, элбэг дэлбэг hү тоhо абахын тула үхэрнүүдээ үдэрынь уhа гол дээрэ гү, али ой модон соогуур амаруулаад hүнинь адуулдаг болоhон байна. Энээнэй ашаар үнеэдэйнь hүн 25 процент нэмэhэн байха юм.

* * *

„Комсомол" колхоз болбол адуу малай талаар табанжэлэйгээ түсэбые гансахан дүүргэхын түлөө бэшэ, харин нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэхын түлөө хатуу шанга тэмсэл ябуулжа эхилээд байна.

Ц. ЦЫБИКОВ.

★ ★

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Комсомол» колхозой ахалагша хонишон Базарова Рыгзыма Базаровна.

И. Красавцевай фото.

★★★

Мориднай бултадаа орловско хатаршад болохо юм

Табанжэлэй түсэб тухай алтан үзэгөөр бэшэгдэhэн Хуули соо адууhа малайгаа үүлтэрые hайжаруулха гэжэ заана.

Энэ харюусалгата зорилгые гүйсэдхэхын түлөө манай колхозой адуушад бүхы хүсэ шадалаа гаргажа байна.

Мүнөө байгаа манай адуунай үүлтэрые колхоз болохын урда гээхи Түгнэ ба Зандинай адуунай үүлтэртэй жэшээ хада танигдашагүй hайн болонхой. Дылэнхи адуумнай орловско хатарша үүлтэртэй шуhа ниилэжэ, нютагай орын үүлтэрые үгы шахуу болгожо байна.

hайн үүлтэртэй шуhа ниилэhэн гүүнэдэ сэбэр шуhатай hайн үүлтэрэй азарга табихада ехэ ашагтай байна. Тиимэhээ манай колхоз болбол ёhото сэбэр орловско хатарша үүлтэрэй адуу үсхэхэ гэжэ урдаа зорилго табяад байна гээшэ.

Иимэ зорилгые бэелүүлхэ нүхэсэл манай колхоздо бии болонхой. Манай адуушад болбол үни удаанай адуун дээрэ хүдэлжэ нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоо. Хамагай түрүүндэ гүүдые hубайруулхаа болиhон ба түрэhэн унагадаа хоролтогүйгээр тэнжээжэ шададаг болоhон байна. Жэшээлхэдэ, би болбол энэ жэлдэ 41 унага түрүүлээд, нэгэшье хоролтогүйгээр тэнжээжэ байнаб.

Адуугаа тобир тарган байлгахын тула нүүдэл бэлшээри хэдэг байнаб. Зунай сагта гол горхон газараар урилжа, адуулжа байхадаа, үбэл адуулха бэлшээридээ хүргэдэггүй тэрээнээ нөөжэ байдаг байнаб. Үбэлэй сагта hалхин шуурган болодог тула үбэлэйгөө бэлшээриие хада уулын эбэр гү, али hалхинhаа халхабша газарта урилдаг байхаhаа гадна, саhа шуурганай болоходо адуугаа эдеэлүүлхын тула, дулаан сагта үбhэ hолоомо бэлшээри дээрээ зөөлгэдэг байнаб. Энээниие таамаг зөөлгэдэггүй, харин олон жэлдэ суглараhан дүй дүршэлые баримталжа томо морин бүриин 5 центнер үбhэ ба 3—4 центнер hолоомо бэлэдхэдэг байнабди.

Хэрбээ энэ тэжээлые бэлэдхэжэ шадаа хада ямаршье саhа шуурган аюулгүй байдаг юм. Теэд, энэ болбол манай колхоздо тогтошоhон гурим болонхой.

Колхозой адуушан Б. БАНЗАРОВ.

Түл хоёр дахин абахын түлөө

Колхозойнгоо хониной ажалда 11 жэлэй турша соо таhалгаряагүй хүдэлмэрилжэ байнаб.

Энэ хүдэлжэ байгаа үе соомни элдэб бэрхэшээлтэй он жэлнүүд тохёолдогшо hэн. Теэд, ямаршье бэрхэшээлэй ушарта хада хонидоо үхүүлжэ хороожо байhан саг байхагүй юм.

Би болбол хонидоо тобир тарган байлгажа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэhээ гадна, хурдан түргэнөөр олошоруулха хэрэгтэ гол анхаралаа табидаг байнаб.

Энэ хэрэгые бэелүүлхэ замай гол нүхэсэлнүүд юун бэ гэхэдэ, түбхын түрүүндэ хони ямаадайгаа түлые гээлтэ хоролтогүйгөөр тэнжээхэ ябадал мүн болоно. Энээнhээ заашье дутуугүй условинь хадаа хони ямаадаа олоор хэнзэлүүлхэ хэрэг мүн болоно.

Хони ямаадые хэнзэлүүлжэ олошоруулха гээшэ юрын хэрэг бэшэ. Энээнэй тула хуса тэхэнүүдые ба эхэ малые тобир тарган байлгахаhаа гадна, энэ талаар тусхай дүй дүршэл ба арга шадабари хэрэгтэй юм.

Би болбол үнгэрэгшэ жэлдэ 152 толгой хэнзэ хурьга эшэгэ түрүүлжэ, бултыень мал болгоhон байнаб.

Мүнөө жэлдэ 200 гаран хоёрдохи түл абахаар хүлеэжэ байнаб.

Хэвзэлдэг эхэ хонадые шэлэжэ абаха ба тэдэниие хадагалан хамгаалхын тулада, удаан саг соо хониной ажал дээрэ хүдэлжэ, хонин бүхэнөө таниддаг ба шанарынь мэдэдэг болохо хэрэгтэй.

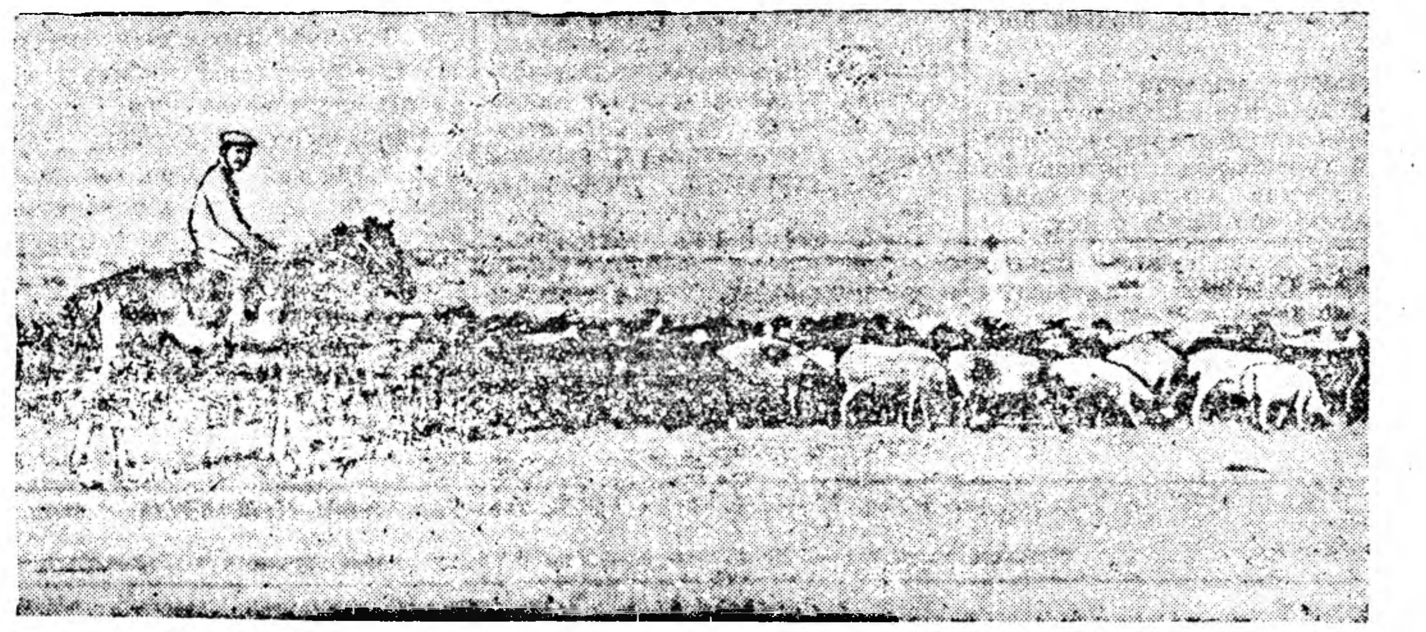
Малые олошоруулха ябадалай үндэhэ hуури болбол малые ороондо оруулха ябадал мүн болоно.

Ушар иимэhээ, бидэнэр малай ороонной кампанида тон ехэ анхарал табидаг байнабди. Ороонной эхилхэhээ урид ороондо орожо шадахагүй хонидые илгаан эдеэлүүлжэ, шэнээ тамирыень дээшэлүүлдэг байнабди. Ороонной кампаниин эхилhэн үдэрhөө хойшо үглөө бүри хүгтэй хусые хонин соогоо табижа, ороондо үшөө ороогүй хонидые тэрээгээр тодорхойлон илгажа, тэдэниие дахин ондоо hайн хусаар ороондо оруулдаг байнабди.

Иигэжэ, хониной hубайраха ябадал минии хаража байhан hүрэг дээрэ үгы болоhон байна.

Хонишон Р. БАЗАРОВА.

Үхэршэн Юмцыренова М. Д. үхэрнүүдээ адуулжа ябана. И. Красавцевай фото. Хонишон Будаев Ц. хонидоо бэлшээридэ гаргажа ябана.

ҮНЭТЭ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭНЭГҮЙ

Түнхэнэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ ба «Путь Ленина» гэжэ колхозууд үбһэ хуряалга, таряалайнгаа хойноһоо харууһалха гэхэ зэргын хүдөө-ажахын хүдэлмэринүүдые эршэмтэйгээр ябуулхатаяа хамта үнэтэ үүсхэл гаргажа, һургуулинуудтаа түлеэ бэлэдхээд, тэрэнээ шэрэжэ дүүргэһэн байна.

Мүн һургуулинуудайнгаа гэр байра заһабарилга ба мебель хэлгэдэнь туһалдаг байна. Эдэ колхозуудай һургуулинууд мүнөө һуралсалай шэнэ жэлдэ гүйсэд бэлэн болонхой. Тэдэ һургуулинууд үбэлэй сагта түлихэ түлеэгээр гүйсэд хангагданхай.

Эдэнэй үүсхэлые халан абажа, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз һургуулидаа туһаламжа эмхидхэжэ, гэр байрыень заһабарилаад, түлеэ шэрэлгэ эхилээ. Зүгөөр энэ үүсхэлые аймагай колхозууд бүгэдөөрөө халан абажа шадаагүй. Илангаяа Саначурска, Торско, Түнхэнэй сомонуудта һургуулинуудые һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлгэ муугаар ябуулагдана. Эдэ сомонуудай советүүдэй ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һургуули ба хүүгэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа табиха арюун уялгаяа мартажархео гэхэдэ алдуу болохогүй.

А. ТАРСКИЙ.

★ ★

Улан-Удэ городто болоһон физкультурнигуудай һайндэр.

Энэ удэр БМАССР-эй малажалай Министерствын ипподром дээрэ физкультурнигуудай парад болоо. Эндэ Улан-Удэ городой һайн дуранай спортивна обществонууд ажалда ба оборонодо бэлэн байһанаа, мүн өөһэдынгөө амжалтануудые харуулба.

Зураг дээрэ: диск шэдэжэ байһан үе.

О. Зеккиин фото.

★ ★

Табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид, үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн

АМЖАЛТАНУУДАА БЭХИЖҮҮЛХЭ

Эдеэ-хоолой ажаүйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэдэй урда эдеэ-хоолой зүйлые элбэгжүүлхэ гэһэн харюусалгатай зорилго шэнэ табанжэлээр табигдаад байна. Ажалшан арадай ажабайдалые түбхинүүлэн, эдеэ-хоолой зүйлнүүдые элбэгжүүлхын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ республикын загаһанай ажаүйлэдбэриин коллективүүд оролсоод эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Байкалрыбтрестынхид Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо хэдэн бодото уялгануудые абаһан байха юм.

Республикын загаһанай ажаүйлэдбэриин заводууд, комбинадууд болон загаһанай ажал эрхилдэг колхозууд өөһэдынгөө предприятиие республиканска Хүндэлэлэй Доскада бэшүүлһэндээ омгорхон жэшээтэ һайн амжалтануудые түйлаа.

Усть-Баргажанай загаһанай-консервын комбинат 1946 он соо 80 мянган банка консервэ үйлэдбэрилэн гаргаха түсэбтэй юм. Теэд тэрээнээ аяар майн нэгэндэ гүйсэдхөө.

Тус комбинадайхид мүнөө түсэбһөө гадуур продукци гаргажа байна. Мүн тэрэшэлэн Галуута-Нуурай заводой коллектив (директорынь нүхэр Пестерев) дүрбэдэхи сталинска табанжэлэй түрүүшын нэгэдэхи жэл болохо—1946 ондо загаһа бариха түсэбөө түрүүшын хахад жэл соо 100 процент дүүргэбэ.

Байкалрыбтрестын системэдэ элитэ һуури эзэлжэ ябаһан Горячинска госрыбзаводой коллектив жэлэйнгээ түсэб Сталинска Конституциин үдэр болтор гүйсэдхэхэбди гэһэн уялга абаһан байгаа. Теэд тэдэнэр жэлэйнгээ түсэб июлиин 25-да дүүргэээд, 400 гаран пүүд загаһа түсэбэйнгөө дээдэ тээ бариһан байна. Тус заводой Галкин, Думнов гэгшэдэй бригаданууд загаһа барилгын хүдэлмэриие һайнаар ябуулжа, мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлнэ.

Калининай нэрэмжэтэ колхоз ерэхэ жэлэйнгээ загаһа барилгын түсэбэй 30 процент шахууе дүүргээд байна.

Загаһанай ажаүйлэдбэриинхид түйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарангүй, сталинска табанжэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые бодото дээрэнь үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбэйнгөө дээдэ тээ эрхим шанартай хэдэн зуун пүүд загаһа гүрэндөө үгэхэ байһаниинь лабтай.

Түрүү заводууд, бригаданууд ба эрхим загаһашадай дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгожо, энээнэй урда тээ түйлаһан үйлэдбэриингөө амжалтануудые саашадань бэхижүүлхын түлөө шууд тэмсэхэ еһотой.

И. ДАЛБАЕВ,
И. ОЧИРОВ.

6 һара соо—2,5 жэлэй даалгабари

Паровоз-бүтээлгын заводой инструментальна цехын слесарь нүхэр Александр Иваницкий оройдоо 20 наһатай байбашье, заводой ямаршье мэргэжэлтэ хүдэлмэришэдһөө дутангүй хүдэлмэрилжэ ажалай үндэр бүтээсэ үргэлжэ түйладаг юм. Тиимэ дээрэһээ энэ залуухан хүбүүн хүдэлмэришэдэй ба нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болонхой. Энэ жэлэй үнгэрэгшэ 6 һарын туршада Иваницкий болбол 2,5 жэлэйнгээ даалгабари дүүргэжэ, эрхим үльгэр жэшээ харуулба. Дунда жэшээгээр абахада энэ эдибхитэй нүхэр үдэр бүхэндэ халаанайнгаа даалгабари үргэлжэ 500—550 процент хүртэр дүүргэнэ.

Мүнөө Александр Иваницкий комсомольско-залуушуудай бригадые хүтэлнэ. Тэрэнэй хүтэлжэ байгаа бригада социалистическэ мүрысөөндэ завод соогоо түрүү һуури эзэлжэ, заводойнгоо дамжуулгын Улаан туг бариһаар байна. Энэ бригада эдибхитэд түйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарангүй, үшөө үндэр амжалтануудые түйлахаа хүсэжэ, шэнэ сталинска табанжэлэй даалгабариие нэгэ жэл соо дүүргэхэбди гэһэн социалистическэ уялгануудые абаһан байха юм. Тиигээд үдэр бүхэндэ түсэбөө 300—350 процент дүүргэжэ, абаһан уялгануудаа эрхимээр хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ захалаа.

ХАРГЫ ЗАҺАБАРИЛГЫН ДҮН

Харгы заһабарилгын хүдэлмэри ехэхэн удхашанартай гээшэ. БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой еһоор 1946 оной июниин 15-һаа июлиин 15 болтор харгы барилгын тухай һара соносхогдоһон юм. Тиин Заиграйн аймаг соо энэ һарын турша соо ямар хүдэлмэри хэгдэһэн тухай хэлэхэдэ иимэ байна.

Энэ хүдэлмэридэ аймагай сельсоведүүдэй ба колхозуудай, партийна, советскэ организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд һайнаар анхаралаа хандуулаа гэбэшье, зарим нэгэн хүтэлбэрилэгшэд энээндэ хайша хэрэгээр, хойрог нобшоор хандаһан байха юм. Харгы заһабарилгын хүдэлмэриин түсэб арай хэрээ гэжэ дүүргэгдэбэшье, дутуу дунда зүйлнүүд нилээд олон байна.

Хүдэлмэрилэгшэдэй бригадануудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн огто дэлгэрүүлэгдээгүй, харгын хүдэлмэридэ нэгэшье мори ба хүниие эльгээгүй колхозууд аймаг соо байжа байна.

Тэдэнэй тоодо: Дээдэ Илькын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ Ацагадай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Дондуков), Старо-Брянска сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд оролсоно. Ехэнхидээ дурсагдагша колхозуудай түрүүлэгшэөр мүнөө сүлөөгүйбди, үбһэ хуряалга гэхэ мэтын шалтаг урдаа баряад, энэ хүдэлмэриие һаатуулһан байна.

Энээнтэй хамта харгын хүдэлмэридэ шударгуу хабаадаһан колхозууд гэбэл: Ново-Брянска сомоной Тельманай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Матвеев) колхознигуудаа олоор гаргаһан байна. Дабаатын сомоной „Улаан Эрхириг" колхоз (түрүүлэгшын уялгые дүүргэгшэ нүхэр Галсанов) 60—70 хүниие гансада гаргаһан байна.

Тэрээнһээ гадна аймагай центр дээрэ воскресник эмхидхэгдэһэн ба тэрээндэ аймагай центрын организаци ба учреждениинүүдэй коллективүүд эмхи гуримтайгаар хабаадаба гэбэшье, комсомолой, райком, МВД, аймагай хэлхеэ-холбоогоорхин хайша хэрэгээр хандахаһаа байтагай зарим нэгэ организаци, учреждениинүүд нэгэшье хүниие гаргаагүй үнгэршэһэн байна.

Теэд, энэ һарын үнгэрбэшье аймагай харгын байдал үшөөл муу байжа байна. Тиимэ тула энэ хүдэлмэридэ хабаадаагүй колхозууд уялгата хүдэлмэреэ хэхэ еһотой.

Ц. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ БАЙРА

Республиканска „Заготзерногой" конторо болбол энэ жэлдэ хүдэлмэришэдэй байха 8 байратай шэнэ байшан бариха юм. Энэ байшаниинь Улан-Удын Куйбышевай ба Свободно гэжэ үйлсэнүүдэй буланда баригдаха гэжэ хараалагдаба. Мүнөө энээндэ хэрэглэгдэхэ 40 кубометр шулуун, 137 кубометр модон, 20 кубометр хүбхэ гэхэ мэтэ барилгын материалнууд зөөжэ асарагдаад байхаһаа гадна, гэрэйнь һуури табигдажа захалагдаа.

ШЭНЭ ҺУРГУУЛИ

Зэдын аймагай Гэгээтын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ колхозойнгоо центр дээрэ 407 элдэб модонуудые тарижа, тон ехэхэн садтай болоһон байна. Мүнөө энэ сад соогоо колхозой барилгын бригада (бригадирынь нүхэр Г. С. Будаев) нэгэ һургуули шэнээр барижа эхилээ.

Энэ һургуулиин барилга һуралсалай шэнэ жэлэй эхилтэр гүйсэдхэгдэхэ юм.

ФЕЛЬЕТОН

„Тохир хурган аман тээшээ..."

1944 оной важарай сагай тунгалаг һайхан нэгэн үдэшэ Иволгын аймагай «Коминтерн» колхозой хамтын суглаан зарлагдаһан юм. Хүн зоной олоороо сугларaад байхада, аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр И. Б. Будаев ерээ. Тэрэ хадаа гансаараа бэшэ, харин нэгэ танигдаагүй хүниие дахуулжа ерээд, суглаан дээрэ иигэжэ соносхобо:

—Зай нүхэд, энэ хүн танай колхозой түрүүлэгшэ болохоо ерээ гээшэ. Нэрэ алдарынь Борис Цыренов гэдэг юм. Таанар мүнөө түрүүлэгшэ болгожо һунгаха еһотой байнат.

Иигэжэ хэлэхыень дуулаад байхадаа, суглаанда һууһан зон тон ехээр гайхаба. «Дахяад һэлгэлтэ болохонь гээшэ гү?» гэжэ ехэ багагүй гүбэр шэбэр гэлдэнэ. Тэдэнэй дундаһаа жиирын колхозник Цыбик Цыремпилова гэгшэ бодожо ерээд иигэжэ хэлэбэ:

—Би юрэ ойлгоногүйб... Юун болоно гээшэб? Манайда колхозой түрүүлэгшые жэлдээ хоер-гурба дахин һэлгэдэг зантай болонхой. Артель болоһонһоо хойшо арбан наймадахи түрүүлэгшые һунгахаяа байна гээшэбди—гээд колхозой түрүүлэгшэ болоһон хүнүүдые бултынь хургаараа тооложо байгаад нэрлэнэ. Энээнһээ боложо колхознай гарза гайда ороно. Нэгэ һайн хүниие табяад, тэрэнэй хэһэн ажалайнь ашаүрые хараха саг болтор байлгажа болохогүй юм гү?

—Манайда ерэһэн лэ хүн үри-шэрэ хээд ошодог. Тэрээнһээ боложо колхознай өөдэлнэгүй—гээд үшөө нэгэ хүн олоной дундаһаа дуугарба.

Тиихэдэнь шэнэ түрүүлэгшэ болохоо ерэһэн мүнөөхи хүн столой саанаһаа бодожо ерэһэн бэеэрээ, мүнөө эндэ хэлэһэн хүнүүдые зоной дундаһаа бэдэржэ олохо гэһэн юм шэнги, лампын гэрэлые гарайнгаа альгаар һүүдэрлэжэ байгаад иигэжэ мэдүүлбэ:

—Нээрээшье олон хүн һэлгээ юм байна даа. Теэд таанар намайе баһал эдеэд-уугаад арилха юм гэжэ бү һанаарайгты. Даншье тиимэ хүниинь бэшэб даа. Дэмы иигэжэ бодонот—гэжэ гомодолтойгоор хэлээд һөөргөө һуушаба.

Иигэлдэжэ байхыень шагнажа һууһан ба ходо амальгай үгэнсэр үбгэн Цыренжап Цыденов бодоһон бэеэрээ:

—Дайратай морин шэнги бидэнэр дан эмжэлгэн болоод байна гээшэлди. Та бү муулагты! Үнэн сэхэ хүн ерэжэ, өөдэмнай татахань байна даа. Тиимэ һэн хойнонь бидэнэр юун гэжэ арсаха биибди,—гээд зүбшөөрхэдэнь, хүн зоншье дуугай болоо һэн.

—Зай тиибэл голосовалхал даа. Шэнэ түрүүлэгшые һунгаха гэһэн хүн гараа үргэгты!—гээд суглаанай түрүүлэгшэ захирба.

Теэд гараа үргэһэн хүн үсөөн байжа, яяр урагшагүй юумэ болобо. Тиихэдэнь аймагай түрүүлэгшэ Будаев үрөөһэн гартаа лампа барижа, зоной дундуур ябаад, гараа үргэһэн хүнүүдые тон наринаар тоолобо. Иигэжэ байхадань хүнүүд дуратадурагүйгөөр гарнуудаа үргэбэ ха. Тиибэ-яабашье шэнэ түрүүлэгшэ һунгагдаа бэлэй.

... Удангүй үбһэ тарияанай хүдэлмэри захалба. Нэгэтэ правлениин заседани дээрэ шэнэ түрүүлэгшэ иигэжэ мэдүүлбэ:

—Мүнөө байһан гэрни минии һанаанда яабашье таарнагүй. Би өөрынгөө уран ухаа гаргажа, һанаандаа таарамжатай байра байдал түхеэрэхэмни. Үглөөдэр МТФ дээрэһээ хоер гэр зөөжэ асархаар автомашина хүлһэлөөд байнаб. Намда хүдэлмэришэдые үгэгты!—гээд бригадирнуудтаа захирһан байна.

Халуун хүдэлмэриин түлэг дундуур хоер-гурбан гэр зөөжэ табиха болоходонь, хүнүүд хэды дурагүй байбашье, түрүүлэгшын дура хүсэлые дабахын аргагүй байба! Иигэжэ шэнэ барилга хэгдэжэ эхилээ һэн. Энэ хадаа юрын гэр бэшэ, нээрээшье уран ухаанаа гаргажа бариһан ордон үргөөн шэнги юумэ байгаа бэлэй. Залгалаа гэрые олон таһалгатайгаар, дулаан подвалтайгаар, үхэр малай байра, кладовой конюшня, шэнэ харша-хүреэ гэхэ мэтые барихын тулада, хэдэн һара соо хүдэлмэрилһэн дархашуул ойро-тойрон байһан амбаар ба сарайн хушалтануудые ударжа абахадаа, колхозой конторын сээнигые задалжа абаашахадаа тон ехээр гайхаһан байгаа. Теэд түрүүлэгшынгээ дура хүсэлые дабахын аргагүй байба! Шэнээр бариграһан ордондонь гансал электричество ба водопровод хэгдээгүй байхань халаглахаар байгаа бэлэй. Иигэжэ энэ байрашье бэлэн болоо.

Хожомынь намарай бүрхэг нэгэ үдэр түрүүлэгшэ Цыренов болбол № 1 бригадын бригадир Ринчиновтэй уулзаад:

—Мүнөөдэр 5 мори поли дээрэ эльгээжэ, 20 мэшээг хартаабха минии гэртэ буулгуулха болоош!—гэжэ даабари үгөөд, өөрөө хоер ондоо газарта байһан огород тээшэ хатаргажа ябашаба.

—Зай нүхэд, танһаан бэлэг гүйжэ ерээл би... Колхозойнгоо түрүүлэгшые мартаагүй бээ гэжэ һанаһаб!—гээд угаа илдам зохидоор аргадан татажа хэлэбэ.

Уданшьегүй колхозно огород дээрэһээ хартаабха огурцы, морковь, помидор, капуста, һонгино гэхэ мэтые тээһэн улаанууд түрүүлэгшын байра тээшэ һубарбад.

Теэд ганса овощоор холо ошогдохогүй гэжэ һайса мэдэнэбшуу. Тиимэ хадань, намарай ольбо унажа үүсын үе эхилхэ багта, нүхэр Цыренов № 1 бригада дээрэһээ «Памын хула» гэдэг нэгэ тарган мори шэлэжэ абаашаад, үүсэ гаргаба. Энэ хүртэр үшөө 3—4 толгой колхозно хони абаашажа эдеэд байһыень нэмэхэ хэрэгтэй. Ганса мориной мяхан бүхэли үбэлэй ута сагта яагаад хүрэхэ бэлэй гэжэ түрүүлэгшэ Цыренов бодобо. Тиигээд ОТФ-е даагша Ц. Д. Вамбуеваһаа нэгэ томо гахай абаашажа алаба. Тиихэдээ: «Цибик-Дара, ши энэ гахайе № 24 формодо бү оруулаарай! Хожом хойно аргынь хээзээшье хэхэбди...» гэжэ шэхэндэнь шэбэнээд мордоһон байгаа.

Мал адууһанай тураад байхада мяхаар дутажа болохо хаб гэжэ айхадаа, Цыренов үшөө хоер эхэ-гахай шахахаар табиба. Хожомыень тэрэ хоерoo үүсэлһэн байна. Тиихэдэнь хоюулаа хээлитэй байжа, аяар 23 поршоонхо хосорһон байгаа. Эдэниие харахадаа харамсаһан колхозник Буда Шантанов гэгшэ бултынь хормойлоод: «Энэ юу хэжэ байһан улад гээшэбта? Гахайнуудаа хюдажа дууһаха гэбэ гүт?—гэжэ Цыреновэй орологшо Г. Д. Бадмаевта хэлэхэдэнь, тэрэ хадаа: «Манай ноен мүнөө гахай үсхэхэ түсэб байхагүй юм гэжэ хэлээһэн» гэбэ. Эдэ хоер бодо гахайн мяхан баһал «ноедой эдишэ» болоод лэ дууһаа гэнэ.

Һэедэ эрьеһэн шоно шэнги, Цыренов «ноен» гахайн фермэһээ холо ошохоео болибо. 1945 оной март һара соо тэндэһээ хээлитэй болоһон гахай гэртээ абаашаад байтарынь, удангүй долоон гүлгэ гарһан байна. Гэгээн сагаан үдэр дунда олоной зөөриие гансаараа бүдүүн-бүхэлеэр эдижэ байхаяа хэмшээрхэһэн юм шэнги Цыренов өөрынгөө орлогшо С. Б. Жамбалов болон счетовод Барлуковто мүн лэ түрэхэ томо гахайнуудые «бэлэглэбэ». Баһа СТФ дээрэ үлэһэн орой гансахан залуу буха-гахайе алуулһан байгаа. Тиигэ-тиигэһээр тус фермын гахайнууд 5—6 толгойдоо ороо һэн. Теэд, Цыренов «ноен» үмсэдөө арбаад гахайтай болообшуу!

Гахайн өөхые гансаарынь эдеэд байлтай бэшэ. Үргэлжэ өөхэ тоһоор хэхэрүүлжэ досоонь нэлүүрэөд аягүй болоно. Тиихэдэнь «аргата» Цыренов мухардажа байгаагүй, артелиингээ шубуунай фермэ дээрэһээ арба гаран томо тахяа гэртээ абаашаба. Зай мүнөө, үндэгэншье бии болохонь гээшэ. Зүгөөр, «10 түхэриг—мүнгэн бэшэ, 10 тахяа—адууһан бэшэ» гэжэ бодоод, Цыренов колхозһоо үндэгэ тушааһан бэеэрээ Улан-Удын инкубатор дээрэһээ 60—70 далбираа абажа ерэбэ. Иигээд 80 тахяа үндэгэлүүлжэ байхада—одоошье урматай байгаа һэн.

Недондо хабар түрүүлэгшэ Цыренов Улан-Удэ городто курсада һураһан юм. Тэндэ байхадань мүнгэ-алтан хэрэгтэй боложо, арга-хорго бэдэрхэ саг болоо. Удангүй колхозой фуражир байһан Һамажап Жапов гэгшэ өөрынгөө аха Бадматай түрүүлэгшын захяагаар 3 шарга колхозой үбһэ Улан-Удын рынок дээрэ абаашажа худалдаа һэн. Тэрээнһээ абаһан тэбхэр 6 мянган түхэриг мүнгэн Цыреновэй өөрынь карманда бүхэлеэр ороһон байха юм.

Курсаһаа бусажа ерэһээр, түрүүлэгшэ Цыренов жороо мори, зөөлэн тэргэ түхеэрхэмни гэбэ. ... шалтаг бариһан бэеэрээ ... соо колхозойнгоо үрһэнэй ... 400 килограмм тухай ... 6500 түхэригөөр худалдуу... гээд байтараа зөөлэн тэргэ... риканка») нэгэ гэрээр агса... һэн. Энэ һамбаанда 6500 ... мүнгэн талада гаража үлэ... Цыреновэй зол болобо.

Үлүү булуу гараһан юумы... хаяа болиһон Цыренов ба... раа нэтэрээд, бүри һэнг... аашалжа захалаа. Колхозой... гай фермын 20 мянган ... тушааһан хара-халтар үнэг... һанай түлөө «Заготж... гой» контороһоо абтаха ... даа, сай, сахар мылэ, эд б... дэшье мэдүүлэнгүй, һэ... абаад эдижэрхиһэн байгаа.

Тиижэ байтар, урьһаламж... пани эхилжэ, колхоздоо м... хо саг ерээ. Эндэшье амаа... хоб гэжэ Цыренов лаб найда... Колхозник Очир Базаржапо... һээ нэгэ тарган һубай үнеэ... хабтар ехэ нэмэри үгэхөөр... жа абаад алахадаа, тэрээнь... жэ, 7 кило мяха, 4 кило ... кило доторыень акт соо ... гөөр, хүн зоной мэдэһээр ба... жа эдибэ. Энэ мэтээр ... кладовойдо Цыреновэй «... жэ байдаг зантай болоо. ... колхозой үрһэнэй холо ду... гаашье һаань, тэрээндэ гэ... даһан эрхим сортын шэни... рил болгоод, Цыренов ... правлениин зарим «ноел» ... эдидэг һэн. Тиимэ байһан ... фронтовигай һамган, 4 ... эхэ Дарима Тугутова гэгш... лэгшын гэртэнь зорюута о...

—Ши колхозоймнай зөөри... саараа шахуу һорожо һүүна... заашни арбанһаа нааша га... өөрөө колхозой сагаан талха... хаһаа гадна, хэтэрхэдээ ... гахайнуудаа шахажа бай... нии үхибүүдые ши гахайн... шоонхоһоо дороор харана... уйлажа байгаад, олон-таба... хэлэбэ.

Энэ эхэнэр ядахадаа ии... лэбэл даа. Теэд, «ноенто... һан хүн—нюргагүй, нохойт... даһан хүн—хормойгүй» гэж... най сагта хэлсэдэг шэнгээр... Тугутова гэгшэ Цыренов... шье туһаламжа абаагүй гэ... мэдэхээр ааб даа.

1946 ондо Цыренов эли ... мэ хэхын талаар яһала ехэ... тэй» байһан аад, харин өө... лаан буруулжа» колхоз... хамтын суглаан дээрэ хам... муу юумэнь «тэһэржэ гара... ноен тушаалһаан хиидэш... Тиибэ-яабашье мүнөө жэлд... лэгшын тушаалһаа гараха... тээ Борис Цыренов гар хо... гаагүй. Фронтовигуудые ... мни гээд хони алуулжа бай... гаран пельмени хүүлээд ... «ноеной» өөрынь хорхой ... тэдэнээ 2—3 зуугаадаа... шэрэжэ абаашаһаар дүүһа... на. Хүлһөөр хүдэлжэ байһан... вод Барлуков тарилгын хэр... дые «доогуур бэдэржэ оло... тэрээндэ һаамхай үнеэ. хо... дые үгэһэн байха юм. Ти... колхозойнгоо хоер мори ... нюудаг-хулуудагаар залги... хоер моридые Цыренов ... документгүйгөөр алаба гэжэ... гын АЗО акт зохеоһон аа... тухай мүнөө хүртэр абяа ш... ранагүй. Тиихэдэ Иволгын ... зарим эмхи зургаануудай ... зөөлэн дулаан байра олоһон ... хэр Цыренов «Улаан Оро... хозой городтохи түлөөлэгш... гээд, Улан-Удэ Оронго ... хоорондо энэ тэрэ юумые ... жэ-һэдхүүлжэ хуушан хэбэ... бардамаар алхалан ябадаг.

«Даншье тиимэ хүниинь б... хабдаа» гээд, түрүүшын ... дээрэ бэеэ һайрхажа ко... дай нюдэ далдалан мэхэлэ... Цыреновэй жэлһээ үлүү са... һэн эли далда юумэнь го... иимэ байна. Эдихэ залгиы... «һубэлгэн» Борис Цыренов... нэй урда тээ «Улаан Оро... хоздошье уршаг татажа хэ... мэнь яһала ехэ бии юм гэж...

«Тохир хурган аман тээш... лэ, колхозой зөөриие зоргоо... жэ садаһан Борис Цыренов... лиин хатуу хэмжээ абаха с...

Вас. ГАЛД...

Харюусалгата редактор
Ц. Д. ДАМДИНЖ...

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора—23; ответ секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской ж... сельского хозяйства—3-23 (2 зв): культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.)

Н—00670. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж